

Hip+lu
Olo Iyoswo loso A'amu Hip+lu
somne'no
Mti'mokumentohofoho.
Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto s+mentiso sohonta soswo mofonepo *teti-sefen* (37) nto uyakolo'mentisopo olo iyoswo Hip+lu loso t+hwwo mti'mokumentisot+keno. Iyoswo mti'mokomayo sopo a'amu mti'mokumentohofohohwamne'no yofeso mamti'mokiyofoho. A'amu fiso hof+koe hunoso olenoho. Poul mti'mokumentisofoho. A'amu fiso hof+koe huno olenoho. Mponopas, Apoulous, Luk, Makija sohwa mti'mokumentohofohofoho. I oso'no olo iyoswo loso'no huno ito'no'maho. O'o, t+hwwo mti'mokumentisot+keno. A'amu olo iyoswo hilo mti'mokumentiso sohwo olo iyoswo hiloso a'amu Juta Jisas+mo in+ngkunyo somne'no mti'mokumentisofoho. Oso a'amu hiso nt+po humentan+ngkofit+keno. Oso hiso'no nakwo huno monayofoho. Angopone yofeso majofoho. Olo iyoswo hwap+ngo mti'mokiyoso olenoho. Oso a'amu Juta Jisas+mo in+ngkunyo sofe s+meho hi'ntnnonohino somo tango ifawe sohonta yokumpohn'nyo lohoho'ne yokumpohn'nyo umokumonto mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo nakwo atofolihwasi t+fi un+ngkohwano.

An#tuye Hwomu sohwo hungkuno nejapmmen-tisofoho.

¹ Hohonta s#kuno pi'n#ngo somo An#tu kako kakoe hungkuno neyakwosamo uy#mentisofoho. S#kuno fehohnjoso kako a'amu sohwo uyahon#ngki hof#ko nal#motofofoho. S#kuno nom'nemo An#tu kakoe hungkuno ahwomomjo a'amu somo uyahon#ngki nal#mentisofoho.

² I nakwo a'amu olohntajo hn'n#mo An#tu kakoe hwomumo kako hungkuno uyahon#ngki Jisas nal#mentisofoho. Oso hwomu huhwo sohomo An#tu ul#mento, K#ko hwaho'nji ahwomo'nji mt#'mojo. Ose ulahon#ngki Jisas kako hwaho'nji ahwomo'nji yo'mayoso mt#'mokumentisofoho. Oso mt#'mokumentiso so'no An#tu kako Jisas#mo ul#mento, K#ko'nefoho ul#mentisofoho.

³ Nakwo An#tuye Hwomu huhwo sohomo uhwonontani nakwo An#tu ne sohwoe yokumpohn'nyo'nji An#tuye yofe engo'nji uhwon#wo'n#ngkuhwonefoho. Kako An#tuye yahino ne somo nakumo net#hwayo'ne hweho. Jisas kako hungkuno yokumpohn'nyo lonteso kako hwaho'nji a'amu'nji yo'mayo so'nji hul#'mukumemokosyohumaho. Kako a'amufe wonyoso wae yafo'ne hon#ngkanoso imo'mentisofoho. Imof#kwato lohofonto kako ahwomomo sonto kan#ngkwohwo An#tuye aho angahohnta'ni nohumanto yo'mayo somo mokosyohumaho.

An#tuye hwomu Jisas sohwo kako a'amu ahwomomjo somo hwofilo'nnyo hweho.

⁴ Oso yofe engo An#tu kakoe hwomumo mul#mentisoso a'amu ahwomomjo

hopi'nonohino sofe yofemo yakolo'nnyo hweho.
 Yofe engo loso ole, AnituꞤye Hwomufoho.
⁵ HwapꞤngoso ole, Olo hungkuno loso
 Anitu hohonta a'amu ahwomomjo somo
 ulꞤmentisotaho. O'o, kakoe hwomumnohini
 ole ulꞤmento,
 Kiko nje Hwomu hwosoho.
 Olohonta ngko jije Mpohwo'nyoho.

Nom'ne honta ole lꞤmento,
 Ngko kanꞤngkwohwo'ni humaleno.
 Kako nje hwomu hweho.

Oso hungkunoso JisasꞤmnohini
 ulꞤmentisofoho. ⁶ Anitu kakoe Hwomu
 anga'nohino Jisas osohumo hwahopo
 uhwatꞤmonto yonto Anitu kako a'amu
 ahwomomjo somo ulꞤmento,
 A'amu ahwomomjo soku sekwo nje hwomufe
 yofe foho'nomapmno.

Ose ulꞤmentisofoho. ⁷ Anitu kakoe a'amu ah-
 womomjo somne'no ole nalohi,
 Ngko nje a'amu ahwomomjo somo
 mtꞤ'mokahonꞤngko nje syohomne'no
 hofiko emta'mꞤngo ifofonji oso hopa
 iwo'nꞤngkohofofoho.

Ose nalꞤmentisofoho. ⁸ I Anitu kakoe Hwom-
 umo ole ulꞤmento,
 Kiko Anitu sohwoꞤsi, a'amu hopi'nonohino somo
 yokumpohn'nyo ne'no mokosyohuman-
 titnne hwosoho.

Jije a'amufe honꞤngkano nto'nohino
 mꞤhwajontihne hwosoho.

Oso yahino nto'nohino mꞤhwajiyo somo
 a'amu hiso nuhwonꞤngkuji nto'nohinoho
 kilꞤfitnnefoho.

9 K#ko yahino ito'nohino so'no
kumo'n#wo'n#ngkohoho. Yahino wonyoso
ngkilaho liwo'n#ngkino hwosoho.

Oso'no ngko j#je An#tu sohwo'ni ngko yofe engo
mayo'ne kuhwosopo'mentohefoho.

Oso'no j#je s#meho wop#ngo
kumokuwo'n#ngkoheso j#je a'amufe
s#meho wop#ngo somo yakolo'nnyofoho.

Ose ul#mentisofoho. ¹⁰ Nom'ne honta kakoe
hwomumo ole ul#mento,

Hwe Engo sohwo'si, s#mo'mo ne'mo k#ko
hwaho'nji ahwomo'nji j#je aho'nji
mt#mokumentohino.

11 Olo hwaho lo'nji ahwomo lo'nji moi'wo
imo'nonefoho.

I k#ko ose'ne'maho. O'o, k#ko ne'no nohumanto-
hotnne hwosoho.

Hwaho'nji ahwomo'nji hwap#fe yofoho
imo'n#ngkiso oso hopa imo'nonefoho.

12 A'amu sohwa hwap#fe ku'mokasyont#fi
nom'ne songo iwo'n#ngkohoho
hopaso k#ko hwaho'nji ahwomo'nji
noku'mokasyohoji k#ko nom'ne songo
woho'nahumonnoho.

I oso'no k#ko huno m#kwesyaf#hutnnehino. O'o,
ne'no nohumantohotnne hwosoho.

An#tu ose ul#mentisofoho. ¹³ Hohonta An#tu
kakoe hwomumo ole ul#mento,

K#ko nje aho anga sohohta'ni fosyohumaho.

Oso'no k#ko nohumahoji ngko j#je mango so-
hwa j#je s#f#ki'nyo'mo enjwa'mo wakuhu-
mot#monnoho.

Oso hungkuno ul#mentisoso An#tu kakoe
a'amu ahwomomjo somo ul#mentisotaho. O'o,

kakoe hwomumne'nohini ulimentisofoho.
¹⁴ A'amu ahwomomjoso hofiko Anitu kakoe syoho ulohofiyofoho. Oso a'amu homo somo Anitu kako asomo utima'mne somo ufo'mapifento uhwajiwo'ningkisofoho.

2

Anitu asomo netimayoso mikunimposo wonyohofiyofoho.

¹ Oseso oso hungkuno neso Anituye hwomu nejapmmentiso somne'no nakwo piso'mo'nyo ihwasi nusikwojihwaloho. O'o, nakwo yokumpohn'nyo kesyohumehwasi tifi uningkohwano. ² Hohonta Anituye hungkuno a'amu ahwomomjoso hofiko hwahoponjo a'amu somo uyahoningkofi a'amu hwahoponjo hiso hofiko hungkuno homo somo haloho maposo'njo yahoningkofi oso yahino wonyo somne'no Anitu hofikimo tohino engo uyimentisofoho. Oso'no nakwo huno nayohi, oso hungkuno hiso a'amu ahwomomjoso hofiko a'amu hwahoponjo somo uyimentisoso hungkuno nehopeho. ³ Anitu nakumo asomo netimayo'ne honingkano hwosampo'mentisoso wonyohofiyofoho.

Oso homo somne'no nakwo hohujo ikinjaofihwasi'manji oso yahino wonyo somne'no nakwo tohino mayoso'no hiyaso nti'mte wanehwono. Honingkano nihu'no awonoho. Nakwoe Hwe Engo sohwo simo'mo olo hilo so'no a'amu somo ulimentisofoho. A'amu hiso nupa'nontifi ne'njofoho lontifi hungkuno homo somo iningkawentifi hungkuno homo somne'no nalimentohofofoho. ⁴ Hofiko

hungkuno hiso nolut#hwentan#ngkofi An#tu kako
 hungkuno homo somo yokumpohn'nyo sosofito-
 fesyohumayo'neso kakoe yokumpohn'nyo
 a'amu homo somo uyahon#ngki hofi#ko yo'mayo
 wonyoangkafo iyo so'ne a'amu somo yamofa
 it#hwamentohofofoho. An#tu kako a'amu
 anga'no anga'nohino homo somo kakoe
 Towahuno uhwojahon#ngki Towahuno sohwo
 a'amu somo An#tuye huno mta'angoso yo'mayo
 yahino wonyoangkafoso uy#mentisofoho.

*Nakumo asomo net#mayo'ne hwap#ngoso
 Jisasiyoho.*

⁵ Hwangku hwaho nom'ne songo
 i'mofapone'no lalokuhwono. Oso hwaho songo
 mokosyohumayo so'no An#tu kako a'amu
 ahwomomjo somo uhwosopo'mentiso'maho.

⁶ O'o, An#tuye hungkuno mt#mokumentohofa
 somo hwe fihwo ole mt#mokumento,

U An#tu, nakwo a'amu hwahoponjo hn'n#mne'no
 k#ko huno peho'ne syonefi#syalokuno.

Nonemokosyohumanji nakwo a'amu wonyo
 hn'n#mne'no k#ko huno pehofo
 syonefi#syalokuno.

⁷ K#ko a'amu ahwomomjo so'njo sopo kakimo
 hofi#ko'njo enjwa'mo we'enehwo wohu-
 manonji uhumat#mentohinofoho.

K#ko j#je yokumpohn'nyo uyonji yofe engo mu-
 lonji kakoe yofe engo ho'noma'mentohino.

⁸ K#ko yo'mayo hopi'nonohinoso kako
 mokosyohumayo'ne kakimo enjwa'mo
 ho'nohumentohinofoho.

Ose mt#mokumentisofoho. Ou, An#tu yo'mayo hopi'nonohinoso nakwo mokosyohumayo'ne ho'nahumentisofoho. I anga'no olopo siki we'ne moho'nahummentono. O'o, n#hu'no hopi'nono nakumo enjwa'mo we'ne ho'nahumentisofoho. I oso'no yo'mayo somo uhwonantaneso nakwo momokosyohumawo'n#ngkoho y#hwono. O'o, n#hu'no awonoho. ⁹ I oso'no hohonta Jisas kako a'amu ahwomomjo so'njo enjwa'mo we'nehwo humamentisofoho. Hwap#ngoso An#tu nakumne'no hitoho ulofahon#ngki Jisas kako nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwiye hon#ngkano wonyomne'no tohino engo nomanto poyo pe'n#mentisofoho. I kako ose imentiso so'no An#tu kako Jisas#mo apa'no yokintahopo uhumajonto kakoe yokumpohn'nyo'nji yofe engo uy#mentisofoho. Osohumo uhwonalokuhwono.

¹⁰ An#tu kako yo'mayo hopi'nonohinoso mt#mokumentiso hweho. Kako hwap#ngofoho. An#tu kako kakoe mehomi pi'n#ngo engo ne'njoso ngkiyepono p#kuji ngko'njo lopo humaf#kuji nje yokumpohn'nyo'nji nje yofe engo'nji mapitnne'ento l#mentisofoho. An#tu ose likwato lohofonto kako huno ole syaf#hu'mento, A'amuso hof#ko ngkiyepono sap#fitnne'no nje hwomu kako hof#koe wonyo hon#ngkanomne'no tohino mayoso wop#ngofoho. An#tu ose syof#syahon#ngki Jisas kako hwahoponjo a'amu hn'n#pa'nyo imo'n#mentisofoho. Jisas nohumanto yo'mayo tango kakimo u'mahonjoso kako wonyo n#hu'no miyo hweho. Kako nakwoe wonyomne'no tohino engo ma'mentisofoho. Oso tohino ma'mentiso so'no nakumo

ahwomomne'no netimayoso Jisas huhwo sohwo
 hoponoho. ¹¹ Oso'no Jisas wonyo ane sohwo
 kako nakumo nonemanto nakumo wonyo ane
 pa'nyo namokonto kakimo mone'mo'nalofoho.
 Oseso Jisasijanji nakwo'nji naningkwohwo
 anga'nohinoso Anituyoho. Oso'no Jisas kako
 nje ningkwahwosafo nalonteso wonimango
 munalofiyohoho. ¹² Jisas Anitumo ole ulimento,
 U Anitu ngko nje ningkwahwo nampohwosamo
 kikine'no ulimonne'no yohono.

Hofiko kikine'no uhu'mokukujo'no osopo
 humahm'mo ngko jije yofe ho'nomayo'ne
 ta walimonnoho.

¹³ Jisas kako apa'no ole limento,
 Ngko Anitune'no simeho hi'ntnnono
 uyimonnoho.

Ose lonto nom'ne hungkuno limento,
 Ou kiko ngkimo nohonyo. Nje mehomi Anitu
 ntapmmentiso so'nji ngko'nji olopo hu-
 malohwono.
 Ose limentisofoho.

*Jisas nakumo nefo'mayo'ne a'amu hwahoponjo
 hn'nwi pa'nyo imo'nimentisofoho.*

¹⁴ Oso mehomi Anitu Jisasi mo uyimentisoso
 hofiko hwahoponjo a'amufoho. Oso'no Jisas
 kako hwahoponjo a'amu imo'nimentisofoho.
 Olo nakwoe hwaho hopo lopo hwe wonyo
 Seten kakoe yokumpohn'nyo'nji nakumo poyo
 namokuwo'ningkoho. Oso'no nakwo poyo
 pe'nivo'ningkuhwone pa'nyoso Jisas poyo
 pe'nimentisofoho. I oso'no Jisas kako apa'no
 songo lika'mentiso sohonta kako Setenye
 yokumpohn'nyo somo hwotoho hmentisofoho.

¹⁵ Nakwo mehomi we'e so'nwi poyo pe'nyoso'no iyoho nanimentiso mta'angoso olohonta engo hn'nwi nenalofoho. Oso iyoho nenalokunjoso nakumo impe intofonesyohumaho. I Jisas poyo pe'nimentiso so'no kako oso impe homo somta'ni nasihuto'mentisofoho. ¹⁶ Jisas oso syoho imentisoso a'amu ahwomomjo somo ufo'mayo'ne'maho. O'o, Apilohamiye imu hn'nyumo nefe'mayo'ne imentisofoho. ¹⁷ Oseso Jisas kako a'amu hwahoponjo ne pa'nyo imo'nimentisoso homningkwa'wehwosafe yahinoso ma'mentisofoho. I oso'no yo'mayo yamofu u'manteso kako yokumpohn'nyo lohofonto wonyo honngkanoso miyo'njo imentisofoho. I homningkwa'wehwosamne'no hitoho ulofahonngki hofikoe wonyomne'no tohino manto wonyo hiso wae yafo'ne honngkano imo'mentisofoho. Oso'no kako ajwopo nohumanto nakumo Anitu'nji ufohi'nyo'ne hulimokomokonesyohumawo'nngkiso hweho. ¹⁸ Olohonta yo'mayo hwahoponjo ne'mahwosi honngkano wonyomo upenemotamo lihwosi yososo Jisas wonefe'ma'montonoho. Hwapngoso Jisas nakwoe hwaho lopo humamentiso sohonta yo'mayo hwaho lophonjo tangoso Jisasimo honngkano wonyomo upemotamo limentisofoho. Oso tango u'mamentiso so'no yo'mayo nakumo yamofu nalohofu so'no Jisas kako huno uyihwoso'no nefe'mayo'neso Jisas kako hoponoho.

Jisasiye yofe engoso Mousesiye yofemo yakolo'nnyofoho.

¹ Nje a'amufu, sekwo Anɪtuye mehomi ne imo'nɪmentohofu soku, Anɪtu ahwomomo humaso sohwo sekumo sehwasopo'mentisofoho. Jisas kako Anɪtuye hungkuno uyohojiku'mofu sohwo kako nakwo Anɪtu'nji humayo'ne huli'mokonesyohumaso so'no nakwoe wonyo wae enafo'ne syoho ma'mentisofoho. Oso huhwo sohomo simeho hi'ntnnono uyɪwo'nɪngkuhwone oso'no kakoe a'amu ne'nwoho liwo'nɪngkuhwonefoho. I oso'no nakwo Jisasimne'no huno ne'no syofɪsyɪhwasi nakwo Jisas kakine'no huno engo wotɪpemehwano. ² Anɪtu oso syoho hiso'no Jisasimo uhwasopeehonɪngki Jisas syoho hiso hofiyo esojwao'mentisofoho. Sɪmo'mo Mouses kako a'amu Isɪlael somo Anɪtumo ufohi'nyone huli'mokosyohumamentisofoho. Tɪfi sohonta Jisas huhwo oso syoho Mouses hopaso kako ma'mentisofoho. ³ Nakwo ango wopɪngo uhwonantaneso ango wopɪngo homo somo yofe engo muliwo'nɪngkuhwonetaho. Awonoho. Nakwo ango kakwo'yohwo sohune'no yofe engo muliwo'nɪngkuhwono. Oso'no Jisas kako nakumo Anɪtuye ango pa'nyo namokumentiso hn'nwiye ango kakwo'yohwo sohwo Jisasiyoho. Mouses kako ango homo somo mokosyohumayo'nohino hweho. Jisas kako ango homo somo kakwo'yohweho. Oso'no Jisas kakoe yofe engoso Mousesiye yofe somo yakolo'nnyofoho. ⁴ Ango hopi'nonohinoso a'amu moliwo'nɪngkohofofoho. I oso'no

An#tu kako'nohino yo'mayo hopi'nono mt#mokumentiso hweho. ⁵ Mouses An#tuye syoho ulohofiyo sohwo kako An#tuye hungkunomo t#fi in#ngkawento An#tuye angomo wop#ngo mokosyohumamojo hweho. An#tu Mouses#mo yo'mayo An#tu kako hwangku yoneso'no lut#hwamentiso so'no Mouses a'amu somo lut#hwamojo hweho. ⁶ I oso'no Jisas K#lais sohwo kako An#tuye syoho ulohofiyo hwo'maho. O'o, kako An#tuye Hwomu hweho. Jisas kako huhwo An#tuye hungkunomo in#ngkawento An#tuye angomo hn'n#mo wop#ngo nemokosyohumawo'n#ngkiso hweho. Oso'no nakwo kakoe angomo hn'nwi K#lais#mo s#meho hi'ntnnono ne'no uy#hwasi aho yokumpohn'nyo kemokosyohumehwasi nakwo kakine'no hontohumayo'manji oso'no nakwo kakoe angomo hn'nwi ne'no nomolohinowentan#ngkuhwosi nakwo ne'no nohument#hwanefoho.

A'amu An#tuye hungkunomo hwotoho fewo'n#ngkohofoso hof#ko usijo'no mohu-mafitnnefoho.

⁷ An#tuye Towahunofe mampahomo upo'nano. Ole nalohi,

Olohonta sekwo nje hungkunomo haloho upa'n#fijo'manji sekwo hahn'nyo ikutoho.

⁸ Hohonta a'amu Is#lael#so hof#ko An#tuye hungkunomo haloho upa'nont#fi hahn'nyo yont#fi hungkuno homo somo hwotoho hmmentohofofoho.

Hofiko hwaho a'amu ane sopo nohumantifi
Anitu nto'no monefo'mayo'njo
iwo'n#ngkino hwosoho nt#motofofoho.

⁹ Seyakwosa osopo nohumentan#ngkofi soswo
fouti (40) uyakolofontan#ngki yo'mayo
wop#ngo ngko ut#hwamentohe somo
uhwon#motofofoho.

Hofiko ko uhwon#motofoso hofiko ngkimo sitofo
nt#motofofoho.

¹⁰ Oso'no oso a'amu homo somne'no s#meho
tohino n#mn#ngkahon#ngki l#mentoho,
A'amuso hofiko nje yahinomo min#ngkayo'njo
yontifi nom'ne hon#ngkanomo
usampewo'n#ngkohofofoho.

¹¹ Oseso nje s#meho tohino n#mn#ngkahon#ngki
hungkuno yokumpohn'nyo ole l#mentoho,
Nje usijo'no humayo yahinoso hofiko
mot#pemapitnnehofo. N#hu'no awonoho.
Anitu ose l#mentisofoho.

*A'amu Is#laeliso hofiko Anituye hungkuno
hwotoho h#m#motofo pa'nyoso nakwo hwotoho fe-
hwaloho.*

¹² Nje a'amuyo, sekwo huno f#syaf#hupmno.
Hwe fihwo kako sekwo'njopo humaso
sohwo kako Anitu songo humaso sohumo
s#meho hi'ntnnono muyo'njo ihwosi Anitumo
n#hu'nahone hohujo ikinjaof#hwosi kako
hon#ngkano wonyomo sompefonoho. Oso'no
sekwo nto'no uhwontohumano. ¹³ Sekwoe
sikuno moi'wo mmo'nosojwaofe sohonta
sekwo sikuno huhwo huhwi sekwoe
sen#ngkwa'wehwosafe hunomo Anituye
hungkuno so'no huno filan#fhotopmno.

Ose lifohotof#kuji sekwo ufo'ma'nimno. Hwe fihwo sekwo'nji humaso osohumo hon#ngkano wonyoso kakimo kompemotahwosi kako olo hon#ngkano loso'no wop#ngofoho lihwosi An#tuye hungkunomo ni#hu'nahone hahn'nyo yonoho. ¹⁴ Simo'mo nakwo An#tumo simeho hi'ntnnono uyoma'mentihwoneso yokumpohn'nyo kemokosyohumentaso hn'nwi nakwo yokumpohn'nyo ne'no kemokosyohumayo'manji u Kilaisiye yokumpohn'nyo so'nji kako yo'mayo mokosyohumaso so'nji ma'malohwono. ¹⁵ Nakwo huno nayohi, An#tuye hungkuno ole nalohi,

Olohonta sekwo nje hungkunomo haloho upa'nifijo'manji sekwo hahn'nyo ikutoho. Hohonta a'amu Is#lael#so hof#ko An#tuye hungkuno haloho upa'nontifi hahn'nyo yontifi hungkuno homo somo hwotoho hmmentohofofoho.

An#tu ose nal#mentisofoho.

¹⁶ Hohonta An#tuye hungkunomne'no hahn'nyo tihwa imentohofoto. Hwe moya'mi Is#lael#so Ijip mta'ni Moses ipemotawomentisoso hahn'nyo imentohofofoho. ¹⁷ An#tu kakoe simeho tohino umnyoso nowentan#ngki soswo *fouti* (40) uyakolo'mentisofoho. Oso simeho tohinoso tihumo uy#mentono. A'amu hon#ngkano wonyo yontifi oso hwaho a'amu anepo poyo pe'n#mentohofo hof#koe pijafoso osopo wentanjo somne'no An#tuye simeho tohino umn#mentisofoho. ¹⁸ An#tu kako hungkuno yokumpohn'nyo ole-eso tihumne'no limentono. Nje usijo'no humayo yahinoso

hofi#ko moti#pemapitnnehofu. Oseso ti#humne'no li#mentono. A'amu kakoe hungkunomo hwotoho fewo'n#ngkohofu somne'no li#mentisofofu. ¹⁹ Oso'no nakwo huno ole nayohi, A'amu An#tumo si#meho hi'ntnnono muyo'n#jo yi#wu'n#ngkohofu so'no hofi#ko An#tuye usijo'no humayo yahinoso moti#pemapitnnehofu.

4

An#tuye a'amu neso hofi#ko usijo'no humayo'ne hungkunofofu.

¹ An#tu kako nakumo hungkuno ole nal#mentisoso weho. Ole nalohi, Sekwo nje usijo'no humayo yahino somo fosyohumamno. Ose nelalofofu. Oso'no hwe fihwo kako nakwo'n#ji humaso sohwo kako An#tuye hon#ngkanomne'no usijo'no humayo yahinoso kako moti#p#hwonyo'n#jo umo li#wasi nakwo iyoho wonanono. ² Nakwo An#tuye hungkuno wopi#ngo upo'nantaneso a'amu Isilaeliso upa'n#imotofo oso pa'nyo'nwoho. I oso'no hofi#ko hungkuno wopi#ngo ko upo'n#ngkahon#ngkofi hungkuno hiso mufo'ma'mmentisofofu. Hwap#ngoso hofi#ko ko upa'nontifi hungkuno homo somo hofi#ko si#meho hi'ntnnono muy#mmentohofofofu.

³ Hohonta An#tu kako hwaho'n#ji ahwomo'n#ji yo'mayo so'n#ji moi'wo mt#m'okonto kako usijo'no humamentisofofu. Nohumanto a'amu kakoe hungkunomo hwotoho fifijo somne'no ole li#mentono,

Oseso ngko nje simeho tohino
 n#mningkahon#ngki hungkuno
 yokumpohn'nyo ole l#mento,
 Nje usijo'no humayo yahinoso hof#ko
 mot#pemapitnnehoho.

N#hu'no awonoho.

Ose l#mentisofoho. I oso'no nakwo An#tumo
 simeho hi'ntnnono uy#won'ningkuhwone hn'nwi
 nakwo An#tuye usijo'no humayo yahino
 somo humalohwono. ⁴ An#tuye hungkuno
 mt#'mokumentohoho somo hwe fihwo s#kuno
 iyoho humayo somne'no ole mt#'mokumento,
 An#tu kako yo'mayo mt#'mokumentiso syoho
 moi'wo esojwaofonto s#kuno aho fehohnjo
 hopi'nonohino nom'ne mta'ni hufa'uyo
 somo usijo'no humamentisofoho.

⁵ Olo hungkuno loso'no apa'no ole
 mt#'mokumento,
 Hof#ko nje usijo'no humayo yahinoso n#hu'no
 mot#pemapitnnefoho.

Ose mt#'mokumentisofoho.

⁶ A'amu simo'mo An#tuye hungkuno
 upa'n#mentohofoso hungkuno homo somo
 simeho hi'ntnnono muy#mentohoho so'no
 An#tuye usijo'no humayo yahino somo
 mot#pema'mentohofofoho. I oso'no a'amu
 nom'neso An#tumo simeho hi'ntnnono
 uy#mentohoho so'no hof#ko An#tuye usijo'no
 humayo yahinoso wot#pemant#feho. Oso
 hungkunoso ne'no weho. ⁷ Oseso An#tu kako
 nom'ne s#kuno ho'nahumentisofoho. Oso
 s#kuno ho'nahumentiso hiso'no ole l#mento,
 Olohontanoho. Oso s#kuno ho'nahumentisoso
 soswo pi'n#ngo uyokolofahon#ngki oso hungkuno

nto seloheso An#tu Ntefitimo uyahon#ngki ole
mt#'mokumento,

Olohonta sekwo nje hungkunomo haloho
upa'n#fijo'manji sekwo hahn'nyo ikutoho.

Ntefit ose mt#'mokumentisofoho.

⁸ Jousy#wa kako Mouses#ye pijohinomo
ma'mentiso sohwo kako a'amu Is#lael somo
hwaho Kenan sopo ipemotawomentisofoho. Oso
hwaho hopo sopo An#tu a'amu Is#lael somo
olopo n#hu'nahone usijo'no fesyohumamno
ulontentesi An#tu kako hwangku no'mo
nom'ne s#kuno usijo'no humayo'neso
moho'nasy#hwonesohilo. ⁹ I oso'no An#tu
kako nom'ne s#kuno usijo'no humayo'ne
ho'nahumentiso so'no nakwo huno ole
nayohi, Usijo'no humayo yahinoso An#tuye
a'amumne'no weho. An#tu kako s#kuno
aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni
hufa'uyo somo usijo'no humamentiso pa'nyoso
weho. ¹⁰ Hwe fihwo kako An#tuye usijo'no
humayo yahino somo wohumamo loso
sohwo kako yo'mayo syoho yonteso kakoe
yokumpohn'nyo'nji miyonehoho. O'o, yo'mayo
syoho yonteso An#tuye yokumpohn'nyo'nji
iwo'n#ngkiso hweho. Oso'no kako An#tuye
usijo'no humayo yahino somo humaho
¹¹ Nakwo nakwoe s#mano sopo yo'mayoso
nopujonaof#hwoso'no yokumpohn'nyo
el#fot#mes#hwasi An#tu kakoe usijo'no humayo
yahino somo wohumano. I hohonta a'amu
Is#lael#so hof#ko An#tuye hungkunomne'no
hahn'nyo imentohofo pa'nyoso nakwo oso hopa

yasoso nakwo An#tuye usijo'no humayo yahinoso nakwo mot#pemanehwono.

¹² An#tu kakoe hungkunoso ne'no nowentan#ngki hungkuno hiso ipisayo ne into'nalofoho. Nakwo huno moi'wonoho. S#hu s#humampo'nyo yohosi yohohnjoso yahwopaho m#kufu yokino osomo kujomotasy#wo'n#ngkiso oso hopa An#tuye hungkunoso nakwoe s#meho somo oso hopa nelohofalofoho. Hungkuno hiso nakwoe s#mehomo yo'mayo mnaweso nakwoe hunomo yo'mayo mnaweso net#hwawo'n#ngkisofoho. Hiyaso momokosyohumanehwono. Oso'no An#tuye hungkunoso oso s#hu s#humampo'nyo yohosi yoho'njo somo yakolo'nnyofoho.

¹³ Yo'mayo An#tu mt#m#mokumentisoso An#tune'no hiyaso mawenehoho. Yo'mayo hopi'nonohino somo ut#hwa'nyopo wentan#ngki An#tu kako uhwonalofoho. Yo'mayo yahino iwo'n#ngkuhwone so'no t#fi no'mo An#tu nonalohononefoho.

Jisas kako nakwo'nji An#tumo ufohi'nyo'ne Hwe Engo hweho.

¹⁴ Nakwo'nji An#tumo ufohi'nyo'ne sohwo An#tuye Hwomu Jisasiyoho. Kako ahwomo ne somo An#tu'nji humaho. Osohumo s#meho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no a'amu nomane somo ul#wo'n#ngkuhwono. Oso'no nakwo oso s#meho hi'ntnnono uyo somo aho yokumpohn'nyo wokemokosyohumano.

¹⁵ Jisas nakwoe hwaho lopo nohumentan#ngki yo'mayo hon#ngkano wonyomne'no nakumo impo'nonet#mawo'n#ngkiso hopaso Jisas#mo

impo'nit#maneso kako hon#ngkano wonyo n#hu'no miyo'njo hweho. Oso'no yo'mayo wonyoso nakumo umpo'nonet#ma'mto ihwoso'no Jisas kako nakumne'no hitoho ulofihwoso'no kako wonefo'ma'montonoho.¹⁶ Oso'no nakwo iyoho miyo'njo ihwasi kan#ngkwohwo An#tu osohumo yo'mayo so'no jomo ulano. Kako nakumne'no hitoho ulofoso hwap#ngo hweho. Oseso yo'mayo tango ne'maso sohonta nakwo An#tumo jomo ul#hwasi kako nakumo nefo'mahwosi wop#ngo wonaloho'montonoho.

5

Jisas kako nakwo'nji An#tumo ufohi'nyo'ne so-hwo asomo net#mayo'ne hwap#ngo hweho.

¹ A'amu Jutaso hof#ko'njo mta'ango hwe fihumo uhwosopo'mentohoho sohwo syoho ole imentisofoho. Kako a'amu hisofe wonyo hon#ngkanomne'no An#tumo syoho ulohofiyonto yahu fonjokisasyonto yahu'nji yo'mayo so'nji An#tu uhwonyo'ne kisi'meehumentisofoho.
² Oso hwe huhwo sohwo kako hwahoponjo a'amu hweho. Kako s#hune fehohnjo somo hon#ngkano wonyo imentisofoho. Oso'no a'amu huno nto'no mosyaf#siyo'njo somo u a'amu An#tuye hon#ngkanomne'no in#ngo mo'nyo somo kako hofohofahn'no ulohof#hwosi ufo'ma'montonoho.
³ Kako hof#ko pa'nyo hwo'manji kakoe wonyo hon#ngkanomne'nji a'amufe wonyo hon#ngkanomne'nji An#tumne'no yahu fonjokisasy#won#ngkiso hweho.

4 Hwe fihwo ole monalonehoho. Ngko An#tumne'no a'amu somo ufo'mayo'ne yofe engo woma'mo. Ose malonehoho. O'o, An#tu kako Eloun Mouses#ye kola'wehwo sohumo uh-wosopo'mentiso hopaso uhwasopo'montonoho.

5 K#lais huhwo kako ose'nohinoho. Kako ole mal#mmentisofoho. Ngko a'amu ufo'mayo'ne yofe engo woma'mo. O'o, ose mal#mmentisofoho. An#tu kako ole ul#mento, K#ko nje Hwomu hwosoho.

Olohonta ngko j#je Mpohwo'nyoho.

6 Ose ul#mentisoso nom'nepo An#tu ole ul#mento,

K#ko a'amu ngkimo motan#fohi'nyo'ne syohoso Mel#kisetek imentiso hopaso ne'no yohotnne hwosoho.

Ose ul#mentisofoho.

7 Hohonta Jisas kako nakwo a'amu lohn'nwi pa'nyo imo'nonto nakwoe hwahopo humamentiso sohonta kako An#tumo humotaho'nji yokumpohn'nyo jomo ul#mojo hweho. An#tu kako'nohini Jisas#mo poyo pe'nyoso'no ufo'mayo'ne hweho. Jisas kakoe hunomne'no hi inyoso monje yasyonto kako An#tumo in#ngkayo so'no hi umo'n#ngkahon#ngki An#tumo enjwa'mo humamentiso so'no An#tu Jisas#mo ufo'ma'mentisofoho.

8 Jisas kako An#tuye Hwomu hweho. I oso'no kako nohumanto An#tuye hungkunomo haloho peso'no tohino engo ma'mentisofoho. Tohino engo nomanto kako An#tuye hungkunomo haloho po'mentiso so'no huno engo t#pema'mentisofoho.

9 Yo'mayo tohino u'mahon#ngki kako wonyo

hon#ngkano n#hu'no mimmentisofoho.
 Oso'no kako wop#ngo'nohini nohumanto
 kako engolopohamo nakumo nefo'mayo'ne
 hwap#ngo hweho. Nakwo kakoe hungkunomo
 haloho'no pewo'n#ngkuhwone hn'n#mo kako
 nakumo asomo net#maso sohonta songo ne'no
 nohument#hwanefoho. ¹⁰ Oseso An#tu Jisas#mo
 ul#mento,
 K#ko a'amu ngkimo motan#fohi'nyo'ne syohoso
 Mel#kisetek imentiso hopaso ne'no
 yohotnne hwosoho.
 Jisas#mo ose ul#mentisofoho.

*Nakwo mehomi we'eso humawo'n#ngkohofa
 hopa humehwaloho.*

¹¹ Nakwoe Hwe Engo Jisas nakwoe wonyo
 wae enafo'ne sohune'no hungkuno pi'n#ngo
 engo woselontane'no ihwono. I oso'no
 sekwoe hunoso pito'nnyo'njo kuyoho. Huno
 nto'no mehohosahinyo kuyoho. Oso'no
 nakwo olo hungkuno hwap#ngoso pipi
 loset#hwanehwono. ¹² Sekwo An#tuye hungkuno
 hohonta upa'n#mentohofa soku olohonta
 sekwo nom'ne somo molut#hwayoso peho'neto.
 Sekwoe hunoso t#fo'njo kuyoho. Oso'no hwe
 fihwo kako An#tuye hungkuno hwap#ngo
 neso apa'no woloset#hwano. Sekwo An#tuye
 hungkuno neso wosopayo yokumpohn'nyo
 hopaso man#fitnnehofa. O'o, amno'nohino
 nalokwofo. ¹³ Nakwo huno nayohoho. A'amu
 fihwo amno'nohini n#won#ngkiso sohwo
 kako mehomi pa'nyo hweho. Mango ane
 pa'nyo hweho. Hon#ngkano wop#ngomo

in#ngkayo'ne huno nto'no muyo hweho. ¹⁴ U wosopayo yokumpohn'nyoso a'amu engo huno'njo sohwafoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako An#tuye hungkunomne'no huno ne'no syaf#sy#wo'n#ngkiso sohwo kako hon#ngkano wop#ngo so'nji wonyo so'ntnno huno nto'no ehohosahinyo hweho.

6

Nakwoe s#meho hi'ntnnono uyo somo nto'no kesyohumayo'ne syoho yokumpohn'nyo uyano.

¹ Oso'no nakwo An#tuye hungkuno wosopayo yokumpohn'nyo pa'nyo so'no upo'nantanoho. Hungkuno amno pa'nyoso s#mo'mo upa'n#mentohoho oso'nohino upa'n#ngkuhwaloho. O'o, hungkuno amno pa'nyoso olenoho.

Nakwo hwahoponjo yahino wonyo somo hohujo ikinjaof#hwasi An#tumo s#meho hi'ntnnono uyano.

Hwahoponjo yahino wonyoso ne anefoho. Mon-efo'manehoho.

² Nakwo hon#ngkano songo t#pema'malohwone so'no nom'ne a'amu somo uti#hwayo'ne mijo f#kiyomapmno.

An#tuye Towahunofe yokumpohn'nyo mayo'ne aho ulonjimokumno.

A'amu poyo pe'nyoso apa'no nol#kapitnnefoho.

A'amu wonyo An#tuye hungkunomo haloho maposo'njoso hungkuno ikwolof#kuji ni#hu'nahone t#kanomo ne'no nohumantokutnnefoho.

Oso hungkuno amno pa'nyo'nohino upo'n#wo'n#ngkuhwaloho. O'o, oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uy#hwaso'no
 3 An#tu neso'maso'manji nakwo hungkuno nom'ne wosopayo yokumpohn'nyo pa'nyoso upo'nano.

4 A'amu An#tuye hungkunomo upa'nontifi huno wop#ngo t#pemahon#ngkofi An#tu a'amu homo somo wop#ngo ulohofahon#ngki hofi#ko An#tuye Towahuno Wop#ngo ma'mentohofofoho. Oso a'amuso hofi#ko An#tumne'no hohujo ikinjaofi#kuji hofi#ko An#tuye hon#ngkanomo in#ngkayo'neso apa'no pipi t#pemapitnnehoho. Awonoho. 5 Hofi#ko An#tuye hungkuno wop#ngo somo huno uyahon#ngki in#ngkawentifi hofi#ko An#tuye yokumpohn'nyo somo uhwonontifi yo'mayo tifi no'mo imo'none so'no huno uy#mentisofoho. 6 Oso hohosohonta a'amu hiso An#tumne'no hohujo ikinjao'mentohofoso hofi#ko huno apa'no ikwesya#isiyoso hon#ngkano anefoho. Awonoho. A'amu An#tumne'no hohujo ikinjao'mentohofoso pa'nyofoho. Hofi#ko Jisas#mo apa'no ut#hwa'nyopo into'ofasyontifi a'amu hiso kakimo sitofo ulalokwofo.

7 Hwaho fipo ifoyo syonteso An#tu afofo uyoso sopo a'amu fihwa nonyo wosopayo hul#fijoso wosopayo ne umo'n#montonoho.

8 I oso'no wosopayo mofokafe'njo ihwosi hoja wonyo yongo'njo so'nohini ne ane fokafu so'manji hwaho wonyoponoho. Oso hwaho sopone'no An#tu kako hwaho wonyo ni#hu'nahoneponoho wal#montonoho. Toho wae weeo'montonoho. Hwaho'ne'maho. O'o,

a'amumne'no mti'mokalokweno.

⁹ Nje a'amu soku, olo hungkuno tango'njo selalokweno. I hungkuno tango loso a'amu Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n'ingkiso somne'nefoho. Sekwo Anituye hungkunomo tifi in'ingkowahon'ingkuji Anitu sefo'mahwoso'no sekwo ne umo'nantifeho.

¹⁰ Sekwo Anitumo simeho wopingo engo uyalokwofo so'no yo'mayo syoho wopingoso ul'ikofalokwofo. Sekwo kakoe a'amu somo ufo'mawo'n'ingkohoho somta'angoso olohonta ne'no ufo'malokwofo. Oso syoho homo somne'no Anitu kako in'ingo momofalofiyoho.

¹¹ Nakwo ole'no namo'n'ingkohoho. Yo'mayo hontohumalofoso ne imo'nyo'ne so'no sekwo syoho engo ikuji simeho Anitumo uyalokwofo somo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumanno.

¹² Sekwo piso'mo'nyo ikutoho. O'o, sekwo a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uy'wo'n'ingkohoho sofe yahinomo fin'ingkamno. Hofiko piso'mo'nyo miyo'njo yontifi yokumpohn'nyo lohofontifi yo'mayo Anitu wosejapmmonnoho ul'imentiso so'no hofiko nomane'entifi ne'no hontohumawo'n'ingkohofofoho.

Yo'mayo Anitu nalimentisoso mane'no simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyano.

¹³ Hohonta Anitu kakoe hungkuno yokumpohn'nyo Ap'lohammo uy'mentisofoho. Ngko Anitu'ni olo hungkuno kijopalokwe loso ne umokumonnoho. Nje yofe kilohe so'no kiko huno wakiyono. Hungkuno hiloso ne umo'nimontonoho. ¹⁴ Anitu ose ulonto ul'imento,

Hungkuno ne umokumoneso olenoho. Ngko wop#ngo kilohohm'mo j#je imuso pi'n#ngo engo wokijapmmonnoho. Ose ul#mentisofoho.

¹⁵ Oseso Ap#loham kako ne'no nohon-tohumanto An#tu ul#mentiso so'no in#ngo mamommentisofoho. O'o, ne'no hontohumanto kako kakoe hwomu ma'mentisofoho.

¹⁶ Hwe fihwo kakoe hungkuno ne imo'nyo'ne a'amufe yofe hwofilo'nnyo so'ne a'amu nom'ne somo ul#montonoho. Oso yofe engo ulososo kakoe hungkuno yokumpohn'nyo imo'n#ngkuhwosi nom'neso oso hungkuno homo somne'no yoka majo'njo ikuji hungkuno somo monje meehufitnnehoho. ¹⁷ Oso a'amu somo An#tu wop#ngo waseloho'monnoho ul#mentisoso hofi#ko yo'mayoso nomapitnne'ento huno uyo'ne'ento An#tu kako hungkuno yokumpohn'nyo ul#mentisofoho. Oso'no nakwo huno nayohoho. Kakoe hungkunoso m#kwalonehoho.

¹⁸ Oso'no olo hufa'uyo loso'no nakwo huno nayohoho. An#tu kako nakumo wop#ngo waseloho'monnoho nal#mentisofoho. An#tu kakoe hungkunoso ne imo'nonefoho. Oso hufa'uyo sofa'une'no An#tu kako hwasyo malonehoho. Oso'no nakwo Jisas nemokosyohumane'entani nakwo An#tuye hungkuno ne imo'n#mentiso so'no upo'nontani oso hungkuno hiso yokumpohn'nyo nesosofitofalofoho. Oso'no yo'mayo An#tu nal#mentiso so'no aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalohwono. ¹⁹⁻²⁰ Nakwo huno ole nayohoho. An#tuye hungkunoso ne imo'nonefoho. Oso'no nakwo iyoho

monaningkiyohoho. Anitumo u'mayo'ne honingkano piku'nnyo somo Jisas kako hwosampo'mentisofoho. Kako nakumne'no simo'mo napo'mentisofoho. Osopo nohumanto Jisas kako Anitumo motonefohi'nalofoho. Oso syoho Melikisetek imentisoso Jisas kako ne'no ihwonefoho.

7

Melikisetek kako a'amu'nji Anitumo ufohi'nyo'ne syoho'njo hwe engo hweho.

¹⁻² Melikisetek oso hwe engo sohwo kakoe yofe hwapingoso olenoho. Honingkano wopingo somo mokosyohumayo hwe engo hweho. Melikisetek huhwo sohwo kako ango Salem mokosyohumayo hweho. Oso ango yofe hwapingoso olenoho. Simeho pompengo ifafo'ne hweho. Melikisetek kako Anitu ahwomomo humaso sohomo a'amu'nji motufohi'nyo'ne syoho'njo hweho.

Apilohamiye kami Lout osohumo hwe engo motawomentohoho sohwamo Apiloham nofonjasyonto kakoe angopono nowentaningki hwe engo Melikisetek sohwo honingkanopo niswo'nonto Apilohammo aho ulonjimokumentisofoho. Apiloham yo'mayo ho'yango mangohwa mta'ni ma'mentisoso aho hopi'nono yano ilofahumentisoso Melikisetekiye yofe ho'nomayo'ne anga'no uyimentisofoho.

³ Melikisetek kaningkwohwo'ya'u'nji hofiyakwosafe yofe so'nji nakwo huno monayohoyohoho. Oso sikuno kona'wohi ma'mentiso somo u poyo pe'nimentiso sikuno

somo u poyo kape'nimentono. Nakwo huno monayohoyohoho. O'o, iyoswomo mamti'mokummentohofofoho. Melikisetek sohwo kako Anituye hwomu Jisas pa'nyo Anitumo a'amu'nji ne'no ufohi'n+wo'n+ngkiso hweho.

⁴ Melikisetekiye yofe engo so'no sekwo huno fi+syafi+hupmno. Neyakwo Apiloham sohwo hwe engofoho li'wo'n+ngkuhwone'nwoho. Nakwoe hwap+ngo hweho. Apiloham sohwo kako mangohwa mta'ni yo'mayo ma'mentisoso Melikisetekiye yofe ho'nomayo'ne fehohnjoso kakimo uy+mentisofoho. Oso'no nakwo huno nayohoho. Melikisetekiye yofe Apilohammo uyakolo'mentisofoho. ⁵ Jekoupiye hwomu Lifai osohwo kakoe imu sohwa hofi'ko a'amufe wonyo wayo'ne syoho'njo hwafoho. Anitu olo hon+ngkano hungkuno ho'nahumentiso loso olenoho. A'amu Is+lael hofi'koe yo'mayo ho'yangoso aho hopi'nono yano ilofahufijoso Lifaiye temtitofoso anga'no womant+fefoho. Lifaiye temtitofoso sohwa a'amu Is+lael sofe hofila'wehwosafoho. Hopi'nonohinoso Apilohamiye mehomifoho. I oso'no Lifaiye imuso hofi'koe hofila'wehwosafe ho'yango yo'mayoso yano ilofahinyoso anga'no mawo'n+ngkohofofoho. ⁶ I oso'no Melikisetek kako Lifaiye temtitofoso mta'ango'maho. Apiloham kako yano ilofahinyoso Melikisetek+mo uy+mentisofoho. Uyahon+ngki Melikisetek kako Apilohammo Anitu hungkuno uy+mentiso sohomo aho ulonjimokumentisofoho. ⁷ Nakwo huno

nayohoho. Hwe fihwo kako nom'nehumo aho ulonjimokuwo'n'ngkiso sohwo kakoe yofeso honjenoho. I a'amu aho kisusyontife sohwoe yofeso monjenoho. ⁸ Lifaiye temtitofoso ho'yango yano ilofahinyo anga'no mawo'n'ngkohofofoho. Oso a'amuso poyo pe'nnyofoho. I Ap#loham kakoe ho'yango yano ilofahinyo anga'no Mel#kisetek#mo uy#mentisofoho. Osohumne'no An#tuye hungkuno ole nalohi, Songo ne'no humayo hweho. Oso'no Mel#kisetekiye yofeso Lifaiye temtitofoso sofe yofe somo yakolo'nnyofoho. ⁹ I oso'no olo hungkuno loso wol#hwano. Lifaiye temtitofoso hof#ko ho'yango yo'mayoso yano ilofahinyo anga'no mawo'n'ngkohofofoho. I oso'no Ap#loham kakoe ho'yango yano ilofahinyo anga'nohinoso Mel#kisetek ma'mentisofoho. Oseso Mel#kisetek kako Lifai huhwoe mta'ni ma'mentisofoho. ¹⁰ Hwap#ngoso ole, Lifai kako mmo'nyo sohonta Ap#loham kako Mel#kisetek#mo hon#ngkanopo uswo'nonto ho'yango fehohnjo uy#mentiso sohonta kako kakoe imu Lifai uyone hopaso uy#mentisofoho.

A'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwo hohontajo yahino somo uyohope-e'nefoho.

¹¹ Hohonta hwe moya'mi hof#ko hon#ngkano hungkuno Mouses mta'ni ma'mentohofoso ole ul#mento, A'amu Lifaiso hof#ko a'amufe wonyo wae yafo syoho'neso hof#ko yahu wofonjokisyosyantifeho. Ose ulonto An#tu kako Eloun#mo oso syoho so'no s#mo'mo uhwosopo'mentisofoho. I oso'no yahino

simo'njo yahu honiyo usihumayoso a'amumo wopingo umokiyo'ne hopo'manji nom'ne hwe a'amu Anitu'nji ufohi'nyo'ne yahino songo'nji Melikisetek kako syoho imentiso hopaso tifi peho'ne i'mofapmmmentisoto. ¹² U a'amufe wonyo wae syoho'njo sohwa hofikoe yahino uyohopo'nifijoso honingkano hungkuno hi uyohopo'nimtonoho. ¹³ Oso yahino songo uyohopeso Anitu kako nakwoe Hwe Engo Jisasi'mne'no nelalofoho. I oso'no kako Lifaiye temtitofu mta'ango'maho. O'o, Jisasiye temtitofu sohwa hofiko oso syoho a'amufe wonyo wae yafo so'no nihu'no mimmotofofoho. ¹⁴ Nakwo huno ole nayohi, Jisas kako Jutafe temtitofu mta'ango hweho. Oso temtitofu somne'no Mouses kako a'amufe wonyo wae yafo syoho so'no mulimmentisofoho.

Jisas kako a'amu Anitu'nji ufohi'nyo syoho Melikisetek kako imentiso hopaso Jisas ne'no ih-wonefoho.

¹⁵ Jisasiye temtitofu kengo mta'ango sohwo kako a'amufe wonyo wae nihu'nahone yaofonto kako syoho songo a'amu Anitu'nji ufohi'nyo imentisofoho. Oso syoho songoso Melikisetek imentiso pa'nyoso uhwonontani oso'no nakwoe hunoso ehohosonesyalofoho. ¹⁶ Hwe fihwa a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwa hofiko Lifaiye temtitofu mta'ango'nohino hwafoho. I oso'no Jisas oso syoho hiso Lifaiye temtitofu mta'ni moma'mmentisofoho. O'o, Jisas kako a'amufe wonyo wae nihu'nahone yaofonto kako a'amu Anitu'nji motufohi'nimentisofoho.

Jisas kako songo ne'no humawo'n'ngkiso hweho. Oso'no Jisas kako An#tuye yokumpohn'nyo'nji olo syoho loso ne'no ihwonefoho. ¹⁷ Oso'no An#tu Jisas#mo ul#mento,

K#ko a'amu ngkimo motan#fohi'nyo'ne syohoso Mel#kisetek imentiso hopaso ne'no yohotnne hwosoho.

Ose ul#mentisofoho. ¹⁸ Oso'no hohontajo yahino a'amufe wonyo wae yaofoso An#tu kako wae yao'mentisofoho. Hwap#ngoso hohontajo yahino a'amufe wonyo wae yaofoso hopo'maho. O'o, hohontajo yahinoso nakwo An#tumo s#meho hi'ntnnono uyoso monefo'manefoho. ¹⁹ Oso hon#ngkano hungkuno Mouses nejapmmentisoso nakumo wop#ngo An#tu pa'nyo monamokonehoho. Oso'no An#tu kako hon#ngkano nom'ne songo hwosampo'mentisofoho. Oso hon#ngkano songoso nakwo An#tu'nji ufohi'nyoso hoponoho.

²⁰ An#tu kako Jisas a'amufe wonyo wae n#hu'nahone yososo kako'nji ufohi'nyo'ne syoho so'no uhwosopo'mentisofoho. An#tu Jisas#ye temtitofo somne'no uhwosopo'mentiso'maho. O'o, a'amu An#tuye hungkuno so'no huno nehopi uyoso'no kakoe yofe yokintahopone'e so'no lonto kako Jisas#mo uhwosopo'mentisofoho. A'amu Lifai sohwa oso'nji uhwosopo'mentohofomaho. O'o, hof#ko homn#ngkwa'wehwoe pijohinopo ma'mentohofofoho. ²¹ An#tu kako hungkuno yokumpohn'nyo lonto Jisas#mo ole so'no uhwosopo'mentisofoho. Jisas kako a'amufe wonyo wae n#hu'nahone ihwosi An#tu'nji ufohi'nyo'ne

syoho so'no uhwosopo'mentisofoho. Ole
ulim ento,

Ngko Anitu hwo'nyoho.

Olo hungkuno yokumpohn'nyo kilalokwe loso
uyohope-e'ne'maho.

Kiko a'amufe wonyo wae ni'hu'nahone yohoji
ngko'nji motanifohi'nyo'ne syohoso ne'no
yohotnne hwosoho.

Ose ulimentisofoho. ²² Anitu kako oso
hungkuno yokumpohn'nyo ulimentiso so'no
nakwo huno ole nayohi, Jisas kako nakwo'nji
Anitumo motonafohi'nyo'ne pmentisofoho.
Olo yahino songo motonafohi'nyo'ne loso
hon'ngkano hungkuno hohontajo somo
yakolo'nnyofoho.

²³ Hohonta a'amu pi'n'ngo a'amufe
wonyo wae yafo syoho'njo sohwa
humamotofofoho. Hwap'ngoso hofiko songo
ne'no humamotofomaho. O'o, hofikoe syohoso
noho'nasyontifi pe'n'mentohofofoho. ²⁴ I oso'no
Jisas kako poyo pe'nonto apa'no likafonto songo
ne'no humayo hweho. Kako a'amu Anitumo
ufohi'nyo'ne syohoso ne'no yonteso nom'nehwo
muyohopenohoho. Awonoho. ²⁵ I Jisas huhwo
sohwo kako Anitu'nji ne'no nohumanto kako
nakumo nefe'mayo'ne jomo ulalofoho. Oso'no
hwe moya'mi Anitumo u'mane'entani nakwo
Jisasimo simeho hi'ntnnono uyihwaso'no Jisas
kako asomo netimanefoho.

*Jisas nakumo yo'mayo so'no nefe'mayo'neso
hohonoho.*

26 Jisas kako yofe engo a'amu'nji An#tumo ufohi'nyo'ne syoho'njo sohwo kako nakumo yo'mayo so'no nefo'mayo'neso hoponoho. Jisas kako nakwo a'amu wonyo'njo lohn'nnonji nohumanto kako wonyo hon#ngkano n#hu'no mimmentisofoho.

O'o, wop#ngo'nohini humamentisofoho. Oso'no An#tu kako a'amu hopi'nonohino hwahoponjo so'nji ahwomomjo so'nji enjwa'mo nohumant#fi Jisas kako'nohini yokintahopo uhumat#mentisofoho.

27 A'amufe wonyo wae yao'motofo sohwa hof#ko s#kuno huhwo huhwi yahu fonjokisahumotofofoho. S#mo'mo hof#koe wonyomne'no fonjokisasyont#fi t#fi a'amufe wonyomne'no fonjokisahumotofofoho. Oso'no Jisas kako syoho ose'njo hwo'maho. O'o, awonoho.

Kako a'amu hopi'nonohinofe wonyo wayo'ne wape'n#mo lonto kako s#kuno anga'nohino somo kako a'amu hopi'nonohinofe wonyoso n#hu'nahone wae yao'mentisofoho.

28 Hohontajo hon#ngkano hungkunomo a'amu hwahoponjo yokumpohn'nyo ane wonyo hon#ngkano'njo sohwo oso syoho so'no uhwosopo'mojofoho. I An#tu kako hungkuno nehopi lonto kako oso syoho so'no kakoe Hwomu Jisas#mo uhwosopo'mentisofoho. An#tu kako oso syoho somne'no Jisas#mo uhwosopeso nto'nohinoho. Kako hoponoho. Oso syoho hiso ne'no ihwonefoho.

8

Jisas kako ahwomomo nohumanto kako nakumo An#tu'nji ufohi'nyo'ne syoho yalofoho.

¹ Hungkuno lalokuhwone hwap#ngoso ole, Jisas kako nakwo'nji An#tumo motonafohi'nyo'ne nakwoe wonyo wae enamofone nakwoe Hwe Engo hweho. An#tu kako ahwomomo humaso sohwoe aho angahohnta'ni Jisas humanto yo'mayoso mokosyohumaho. ² Osopo nohumanto An#tuye ango wop#ngo ne somo a'amu An#tumo motonafohi'nyo'ne syoho yalofoho. Oso ango neso a'amu mol#mentohofomaho. O'o, An#tu kako'nohino mol#mentisofoho.

³ A'amu hwahoponjo sohwa a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwa hof#koe syoho olenoho. Hof#ko An#tumne'no yo'mayo yano uyont#fi yahu fonjokisasyont#fi yahu'nji yo'mayo so'nji An#tu uhwonyo'ne kisahumotohofofoho. Oso'no nakwoe Hwe Engo Jisas K#lais kako huhwo'nji An#tumo yo'mayo anga'nohinoso yano uy#montonoho. ⁴ Jisas kako olhonta nakwoe hwaho lopo ne'no humantontentesi kako olo syoho lo'nji miy#hwonesohilo. Hwap#ngoso ole, a'amu hwahoponjoso olo syoho loso'nji hof#ko hohontajo hon#ngkano hungkunomo in#ngkawent#fi yo'mayoso An#tu uhwonyo'ne kisosalokwofo. ⁵ I a'amu hwahoponjo olo syoho loso'njoso hof#ko a'amu An#tumo ufohi'nyo'ne syoho neso yamofu it#hwalokwofo. Syoho neso K#lais kako An#tuye ango ahwomomjo ne somo yalofoho. Osopo kako An#tumo motonefohi'nalofoho. Oso ango ahwomomjo so'no An#tu Moses#mo ul#mentisofoho. Moses kako An#tumne'no hwap#fe ango wamol#monto yahon#ngki An#tu ole ul#mento, Ngko

ahwomomjo ango huyo'mango hwofiki'nyopo utihwamentohe oso pa'nyoso hofiyo moso. ⁶ I oso'no oso syoho Jisas ma'mentisoso a'amu hwahoponjoso a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo somo yakolo'nnyofoho. Hwapingoso Jisas kako ahwomomo nohumanto nakwo'nji Anitumo motonafohi'nyo'ne mokotijwonemokosyohumaho. Oso yahino songo Jisas yalokunjoso hohontajo yahino Anitumo ufohi'nyo'ne imotofo somo hwofilo'nnyofoho. Jisasiye yahino songoso ne'no nowentihwonefoho. Hohontajo yahino yamofa itihwayo imotofoso moi'wo imo'nonefoho.

Anitu'nji mokotijwonasiyo'ne honingkano songoso hohontajo somo yakolo'nnyofoho.

⁷ A'amufe wonyo wae yahino simo'mjoso olenoho. Hofikoe wonyomne'no yahu fonjokisahumotofofoho. Oso yahino simo'mjo hopantentesi Anitu kako nom'ne yahino songoso mon-ejape'njo ihwonesohilo. ⁸ I oso'no Anitu kako a'amufe wonyo somo nuhwononto ole ulimento, A'amu Isilael sikunonji, Juta sikunonji sekwo upa'nimno.

Ngko Anitu hwo'nyoho.

Sekwo ngko'nji mokotijwahinyo hungkuno songoso we'enepe waselimo.

⁹ Hungkuno songo loso hohontajo hungkuno seyakwosamo uyimentohe pa'nyo'maho.

O'o, hohonta seyakwosa sohwamo Ijip mta'ni ipemotawenji hungkuno ngko'nji mokotijwahinyoso uyimentohefoho.

I oso'no oso hungkuno homo somo hofi#ko tifi
min+ngkammentohofofoho.

Oso'no ngko hofi#kimo hohujo ik-
injimo'mentohefoho.

10 Olo hungkuno songo ngko'nji
mokotijwahinyoso a'amu Is#lael somo
tifi no'mo uy#monne'no yohono.

Hungkuno songo loso hofi#koe hunomo, hofi#koe
simehomo woho'nahumonne'no yohono.

Hofi#ko ngkimo wantife, Kiko nakwoe Anitu
hwosoho. Ose wontantifeho.

Ngko hofi#kimo ul#monnoho. Sekwo nje mehomi
kuyoho. Ose ul#monnoho.

11 Oso hohosohonta a'amu anga'no anga'no
ngko hungkuno songo hofi#koe
simehomo ho'nahumeso hofi#ko
homn#ngkwa'wehwosamo oso hungkuno
hiso molut#hwafitnnehofo.

Sekwo Anitumne'no huno fi#syafi#hupmno.

Kakimo simeho uy#mno.

Oso hungkunoso lut#hwamentohofo oso hohoso-
honta molut#hwafitnnehofo.

Hwap#ngoso a'amu hopi'nono engo'nji we'e'nji
hofi#koe hunoso ngkine'no huno nto'no
syafi#hupitnnefoho.

12 Osohonta ngko hofi#kine'no hitoho
ntofahon#ngkuhwosi hofi#koe wonyo wae
umo'monnoho.

Ngko hofi#koe wonyo homo somne'no apa'no
huno mosyafi#hu'mnehono.

Anitu ose li#mentisofoho.

13 Anitu kako nakumo mokotijwonasiyo'ne
hungkuno songo nal#mentiso so'no hohontajo

hon#ngkano hungkunoso yokumpohn'nyo ane'njo imokumentisofoho. Oso hohon-tajo hungkunoso ni'hu'nahone moi'wo umo'n#monte'no yohoho.

9

A'amu hwahoponjo a'amufe wonyo wae yaofa syoho'njo sohwa hof#ko yahu hon#yo An#tune'no sisyahumentohofofoho.

¹ Hon#ngkano hohontajo mokot#jwahinyo hungkuno simo'mjoso An#tu kako ngkine'no syan#f#siyo'ne yahino so'nji hwap#fe ango so'nji a'amu Is#lael somo uy#mentisofoho. ² Oso hwap#fe ango mol#mentohofoso ango hufa'u'njoponoho. Oso ango simo'mjo hoku'yo'njo sopo An#tuye Angofoho limotofo somo sikiloho'nji epohumayo'nji An#tumne'no wopayo ho'nahinyoponoho. ³ Oso hwap#fe ango homo somo ajwopo hwap#fe pmpil#peesyont#fi oso ango nom'neso An#tu kako humawo'n#ngkisoponoho limotofofoho. ⁴ A'amu Jutaso hof#koe hamniyoho ho'yango yo'mayoso nohu'meesyont#fi yo'mayo An#tuye angomne'no yo'mayo na'nohino wonyoangkafoso mt#m'kont#fi ho'nahumentohofofoho. Oso ango homo somo epohumayo na'nohino mt#m'kont#fi osopo hwone mijo sisyasyont#fi toho into'mentohofoso An#tumne'no tikayo akino wop#ngo'njo us#mokuwo'n#ngkohofoponoho. Nom'neso hof#ko ipofa na'nohinoso mt#m'kontohofofoho. Oso ipofa homo somo ahwonte na'nohino wo'nnyoso oso

wosopayo *mona* ahwomo mta'ango Anitu uyimentisoso wo'nnyomnoho. Nom'neso ole, Anituye yokumpohn'nyo a'amu somo utihwayo so'no Elouniye mno somta'ni fesiyo sappmentisofoho. Oso mno so'nji sojo hufa'uyopo Anitu kakoe hungkuno mt'i'mokonto a'amu somo uyimentisofoho. Oso'nji oso ipofu homo somo weho. ⁵ Oso ango homo somo Anitu kako humayo'neponoho limotofo so'no utihwayo'neso hofiko oso ipofu sopo a'amu ahwomomjo hufa'u hwa'uye huyo'mango wonyoangkafo fefeelohonji mt'i'mokumentohofofoho. Oso hwa'uye huyo'mango sife ki'nyopo a'amufe wonyo wae yafo'ne yahu honiyo sisyasiyo'neponoho. I oso ango homo somjo yo'mayo yoloho joso ehohosasiyo'neso nom'ne sikunomnefoho. Olo iyoswo lomo mamti'mokumnehono.

⁶ Oso yo'mayoso hofiko yontifi Anituye ango somo ho'nahumentohofofoho. Oso hohosohonta a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwa sikuno huhwo huhwi hofiko hwapife ango hoku'yo simo'mjo somo noswontifi osopo hofiko a'amufe wonyo wae yafo syoho imotofofoho. ⁷ I oso'no soswo anga'no uyokolofahonngki sikuno anga'nohino somo hwe yofe engo'njo a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwo kako oso ango ajwo so'mo humentisofoho. Oso ango homo somo kako yahu honiyo nomotaswonto Anitumo ulimento, Ngko'nji olo a'amu lo'nji nakwo honngkano wonyo so'no huno monayo'njo yalokunjo so'no olo yahu honiyo oso wonyo wae iyo'ne kijopalokweno.

Ose ulonto An#tumne'no ho'nahumentisofoho.
⁸ Oso yahino hiso'no An#tuye Towahuno
 Wop#ngo nakumo ole lonet#hunyofoho.
 A'amu sikinjoso oso ango ajwo so'mo An#tu
 humawo'n#ngkisoponoho mul#motofo sopo
 mohufitnnehofo. O'o, olo hon#ngkano loso
 p#ku'nawo'nnyoponoho. ⁹ Oso hwap#fe ango
 hiso nakwoe hunomo ehohosonasiyo'ne
 huyo'mangofoho. Hwap#ngoso ole, yo'mayo
 yahu so'nji An#tumne'no ho'nasiyoso a'amufe
 hon#ngkano wonyomne'no hof#koe hunomo
 wonyo hwo'nyoho hnn#won#ngkohofoso
 wae mmofonehoho. ¹⁰ Oso hon#ngkano
 hungkuno Mouses#mo An#tu s#mo'mo
 uy#mentisoso wosopayo nyo'ne, mijo nyo'ne,
 mijo yoma'nyo'ne, yo'mayo iyo'ne yahino'nohini
 uy#mentisofoho. Oso yahinoso yamofa
 hungkuno'nohinofoho. Oso yahinoso ne'no
 nowentan#ngki hon#ngkano nom'ne songo
 ito'nohinoso u'mofapmmonte'no yohoho.

Jisas K#lais kakoe hon#yoso nakwoe wonyomne'no us#huma'mentisofoho.

¹¹ Oso hon#ngkano songo An#tu kakoe
 a'amu'nji ufohi'nyo'neso nto i'mofapmmaho.
 Hon#ngkano songoso K#lais#yoho. K#lais nakwoe
 Hwe Engo a'amufe wonyo wae ni#hu'nahone
 yaofa syoho'njo hweho. Jisas huhwo sohwo
 An#tuye ango ne somo nto humaho. Oso
 ango hiso hwahoponjo hwap#fe ango homo
 yakolo'nnyofoho. Hwap#ngoso oso ango hiso
 a'amu hwahoponjoso mol#mentohofa'maho.
 Hwahoponta'ango'maho. ¹² O'o, K#lais

kako yahu *meme'nji mpul#mokau'njiye* honiyo'nji oso ango Anitu humaso somo motahumentiso'maho. O'o, kakoe honiyo nakwoe wonyo nihu'nahone wae enafo'ne Anitumo uyonto humentisofoho. Oso honiyoso sikuno pi'n'ngomo usihuma'mentiso'maho. O'o, sikuno anga'nohino somo usihuma'mentisofoho. Oso'no kakoe temtifo nemokahon'ngki nakwo kako'nji ne'no nohumentihwanefoho.

¹³ Hwe fihwo kako hon'ngkano hungkuno fehohnjomo ito'no min'ngkayo'manji osohumo Anitu uhwononto kiho pa'nyo imo'n'mentiso somo uhwonimentisofoho. Oso humne'no a'amu fihwo a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwo kako *mpul#mokau* tohomo fonji'mofonto oso hwakufu so'nji nom'ne yahu honiyo'nji a'amu kiho'njo sohumo kisuhumentisoso kiho'maso imokumentisofoho.

¹⁴ I oso'no Kilaisiye honiyo oso yahu honiyo somo yakolo'nnyofoho. Jisas kako kakoe a'apaho a'amufe wonyo wae nihu'nahone yafo'ne Anitumo uyimonto yahon'ngki Anituye Towahuno songo ne'no humawo'n'ngkiso sohwo kako Kilais hon'ngkano wonyo miyo'neso ufo'ma'mentisofoho. Jisas nakumne'no poyo pe'n'mentiso so'no nakwoe hunomo wo'nyo'nwoho hniwo'n'ngkuhwoneso Jisas kako wae enaofiwo'n'ngkisofoho. Oso'no nakwo siki syoho miyanehwono. O'o, nakwo Anitu songo ne'no humayo sohumne'no syoho ulohofiyo'nwoho.

Jisas Kilaisiye honiyo songoso nakwo Anitu'nji

mokotijwahinyo'ne imo'n+imentisofoho.

¹⁵ Oseso Jisas kako nakwo An#itu'nji mokotijwahinyo'ne yahino songo somo ajwopo humaho. Osopo nohumentan#ngkuhwosi nakwo An#itu nahwosopo'mentiso hn'nwi yo'mayo Jisas songo ne'no humayo'ne nal#mentisoso womantanoho. Hwap#ngoso nakwo hohontajo hon#ngkano hungkunomo ito'no min#ngkayo'njo yontani hon#ngkano wonyo imotohwone somta'ni Jisas kako nakumne'no poyo pe'n#mentiso so'no kako nakumo hon#ngkano wonyo mta'ni isi#hutofonema'mentisofoho.

¹⁶ A'amu olo hwaho loponjo sohwo ole liwo'n#ngkahi, Ngko poyo pe'n#ime sohonta nje yo'mayoso nje mehomiso mapitnne'ento liwo'n#ngkohoho. Oso a'amu huhwo sohwo nope'n#ngkahon#ngki a'amuso nuhwonontifi oso hwoe yo'mayo ho'yangoso kakoe mehomimne'no lontifi uy#wo'n#ngkohofofoho.

¹⁷ Oso hwe nje yo'mayoso nje mehomiso mapitnne'ento li#mentiso sohwo nohumentan#ngkuhwosi momapitnnehoho. Peho'neto. Kako poyo mape'nyofoho. O'o, poyo pe'n#ngkuhwoso'no yo'mayoso womantifeho.

¹⁸ I oso pa'nyo nakwo An#tuye hungkuno Mousesimo simo'mo uy#mentiso so'no huno wosyof#syano. Oso hungkuno hohontajo a'amu'nji An#itu'nji mokotiku'nyo'ne so'no a'amufe wonyo wae yaofoso hofiko yahu honiyo mus#humaso'njo yont#fijontentesi An#tuye hungkuno yokumpohn'nyo ane'njo'nesohilo. O'o, hofiko yahu honiyo usi#huma'mentohofoso'no An#itu'nji mokotiku'nyo'ne hungkunoso

yokumpohn'nyo imokumentisofoho. ¹⁹ S#mo'mo Mouses hwe moya'mi somo yo'mayo hon#ngkano hungkuno hopi'nonohino An#tu'nji mokot#ku'nyo so'ne ul#mentisofoho. Nulonto kako yahu *meme'nji mpul#mokau* mu'nji nofonjasyonto hon#yoso mijo'nji ahwontemo sisy#mo'mentisofoho. Ose yonto kako yahu *sipsip* lohwo ho'yo fayoo hon#yo'nohino so'nji nomanto hwol#mpofo somo popojonto yahu hon#yo'nji mijo'nji yomanto iyoswo An#tuye hungkuno'njo hwe moya'mi so'njimo ifol#posi'mee'mentisofoho. ²⁰ Mouses ose yonto ul#mento, Olo hon#yo ifol#posi'meesemofoho loso An#tu'nji mokot#ku'nyo hungkunoso yokumpohn'nyo imokiyo'nefoho. Sekwo olo hungkuno losomo ito'no fin#ngkamno. ²¹ Ose ulonto kako yahu hon#yoso hwap#ife ango'nji iku'yo yo'mayo oso ango homo somjo An#tuye yofe ho'nomayo'ne yo'mayo somo ifol#posi'mee'mentisofoho.

²² Ihwoni, a'amu hon#ngkano hohontajo somo in#ngkamotofoso yo'mayo somo hof#ko hon#yo'nji ifol#posi'mee'motofoso An#tu nuhwononto wop#ngo uhwon#mentisofoho. Hon#yo mus#humaso'manji An#tu hof#koe hon#ngkano wonyo somo wae meeofonehoho.

Jisas K#lais nakwoe wonyo wae yaof#ne kan#ngkwohumo kako yano in#mentisofoho.

²³ Yo'mayo hwap#ife angomo ho'nahumentohofoso ahwomomjo yo'mayo ne somo yamofe net#hwayo'nefoho. Hwap#ife ango homo somjoso hon#yo'nji

ifol#posi'mee'mentohoho so'no An#tu
 uhwon#mentisoso yo'mayoso wop#ngo
 uhwon#mentisofoho. I oso'no ahwomomjo
 ango neso ose'njo'maho. O'o, hwahoponjo
 yahu hon#yoso hopo'maho. O'o, yahu hon#yoso
 wop#ngo monamokiyo'njo yontan#ngki An#tu
 nahon#mentisofoho. ²⁴ Jisas kako nakwoe
 hwaho lopo humamentiso sohonta kako hwap#fe
 ango a'amu mol#mentohoho ango ajwo ne
 mo'mjo ango An#tu humawo'n#ngkisoponoho
 mul#mentohoho somo mahummentisofoho.
 Oso ango homo somo ahwomomjo ango ne
 somo yamofa net#hwayo'nefoho. Jisas kako
 ahwomomjo ango ne somo noswonto An#tuye
 si#manopo nohumanto nakumne'no syoho
 iwo'n#ngkiso hweho.

²⁵ Hwe a'amufe wonyo wae syoho'njo
 yofe engo'njo sohwo kako soswo anga'no
 anga'no uyokolofahon#ngki yahu hon#yo'nji
 motasy#wo'n#ngkisofoho. I oso'no Jisas kako
 kan#ngkwowho An#tumo a'amufe wonyomne'no
 sikuno pi'n#ngomo in#mentiso'maho. ²⁶ U Jisas
 sikuno pi'n#ngo engo yontentesi kako An#tu
 nakwoe hwaho si#mo'mo mt#m#mokumentiso
 somta'ni poyo pe'n#pe'nyo mj#m#hwonesohilo.
 O'o, awonoho. Jisas kako nakwoe hwahopo
 sikuno moi'wo umo'n#monto yahonjo somo
 noponto nakwo hopi'nonohino hn'nwiye wonyo
 wae n#hu'nahone yaofa'ne sikuno anga'nohino
 somo kakoe a'apaho An#tumo in#mentisofoho.
²⁷ A'amu hopi'nonohini olo hwaho lopo
 humalohwone hn'nwi sikuno anga'nohino
 somo poyo pe'n#wo'n#ngkuhwonefoho. Poyo

pe'n#ngkuhwasi nakwo An#tu'nji hungkuno ikwolofo'ne so'no wanefoho. ²⁸ Oseso Jisas K#lais kako s#kuno anga'nohino somo kako An#tumo nakwo hopi'nonohino hn'nwi wonyo wae n#hu'nahone yafo'ne kakoe a'apaho inonto pe'n#mentisofoho. Ose pe'n#mentiso so'no kako asomo poso sohonta kako nakwoe wonyomne'no apa'no pe'nyo'ne'maho. O'o, kako nop#hwosi a'amu kakine'no hontohumalohwone hn'n#mo net#mayo'nefoho.

10

Yahu hon#yo hohontajoso a'amufe wonyo wae n#hu'nahone yaofoso hopo'maho.

¹ Oso hohontajo hon#ngkano hungkuno An#tu Mouses#mo uy#mentisoso yo'mayo wop#ngo tifi imo'none so'no yamofo net#hwayo'nefoho. Oso hungkuno s#mo'mo uy#mentisoso hungkuno wop#ngo tifi#joso afa'maho. O'o, hohontajo hon#ngkano hungkunoso ole nalohi, Sekwo soswo anga'no anga'nohino somo sekwoe wonyomne'no yahu fonjokisahumno. Ose nal#mentisofoho. I oso'no a'amu oso hungkuno somo in#ngkamotofoso hof#koe huno s#meho wop#ngo neso imokiyo'ne'maho. ² O'o, hohontajo hon#ngkano hungkunoso a'amufe hon#ngkano ne wop#ngo imokontentesi a'amu hiso An#tumne'no yo'mayo yahu ne'no mofonjokisyasy#kutnnesohilo. O'o, oso a'amu hiso hof#koe hon#ngkano wonyo somne'no won#mango ne'no un#ngkahon#ngki

hofikoe wonyomne'no yahu ne'no fonjokisasyiwo'n'ingkohofoho. ³ I oso'no soswo huhwo huhwi hofiko yahu fonjokisasyonti'fi hofikoe hon'ngkano wonyomne'no huno ufohotofo'nefoho. ⁴ Hwap'ngoso yahu honiyoso a'amufe wonyo wae meeofonehoho. O'o, ni'hu'no awonoho.

⁵ Oso'no Kilais nakwoe hwahopo wapmmonto yonto Anitumo ole ulimento, A'amufe wonyo hon'ngkanomne'no yo'mayo yahu kijapiwo'n'ingkohofoso ngkilaho lalokuno.

I oso'no kiko ngkine'no hwahoponjo a'apaho somne'no enisyohumahon'ngkini hofikoe hon'ngkano wonyomne'no nje a'apaho loso wokijapmmonne'no yohono.

⁶ A'amu hofikoe wonyo hon'ngkanomne'no yahu hopi'nonohino tohomo fonji'mofonti'fi yo'mayoso kiko uhwonyo'no kisosyontan'ngkofi jije simeho wop'ngo makumo'n'ngkiyohoho.

⁷ Oso'no ngko ole kiloho, U Anitu kiko ngkimo nohonyo.

Yo'mayo ngko poyo pe'nyo so'ne iyoswomo mt'i'mokumentohofoso ngko jije hunomo kin'ngkape-e'ne wawomne'no yohono.

Ose ulimentisofoho. ⁸ S'imo'mo Kilais kako Anitumo olo so'no ulimento, A'amu hofikoe wonyomne'no yahu fonjasyiwo'n'ingkohofoso'no kiko ngkilaho liwo'n'ngkohino. Yo'mayo yahino wonyo somne'no kijapiwo'n'ingkohofoso jije simeho wop'ngo makumo'n'wo'n'ngkiyohoho.

Oso hon#ngkano hungkuno An#tu kako Mouses#mo s#mo'mo uy#mentiso somo hof#ko ko in#ngkamotofo so'no oso hungkuno hiso K#lais An#tumo ul#mentisofoho. ⁹ Ose ulonto An#tumo ul#mento, U An#tu ngko nto pohono. J#je s#meho wop#ngo kumo'nyo'neso yo'mayo uy#monne'no yohono. Ose ulahon#ngki An#tu kako hohontajo hof#koe wonyomne'no yahu fonjokisahumentohofu yahino somo wae yaofonto kako Jisasiye a'amufe wonyo wae yaofone kakoe a'apaho inyoso An#tu nomanto hohontajo yahino somo uyohopo'mentisofoho. ¹⁰ Jisas K#lais kako yo'mayo syoho An#tuye s#meho wop#ngo umo'nyo'neso yonto kako a'amufe wonyomne'no kakoe a'apaho in#mentisofoho. S#kuno anga'nohino somo in#mentiso so'no a'amu hopi'nonohino hn'n#mo An#tu nahon#mentisoso wop#ngofoho l#mentisofoho.

Jisas kakoe hon#yoso nakwoe wonyo wae yaofone hoponoho.

¹¹ A'amu a'amufe wonyo wae yaofu syoho'njo sohwa hof#ko s#kuno huhwo huhwi oso syohoso imotofofoho. Yahu ne'no fonjahumotofofoho. I oso hiso imotofoso a'amufe wonyoso wae mee'mmotofofoho. ¹² I oso'no K#lais kako a'amufe wonyo wae yaofone s#kuno anga'nohino somo kakoe a'apaho in#mentisofoho. Ose in#mentiso so'no nakwoe wonyo hon#ngkano hopi'nonohino iment#hwone so'nji olohntajo yalokuhwone so'nji hwangku yaso so'nji n#hu'nahone wae yao'mentisofoho.

Wayo yao'mentiso sohonta kako An#tuye aho angahohnta'ni usijo'no humaho. ¹³ Osopo nohumanto An#tu kako Jisasiye mangohwa nje s#fiki'nyo'mo won#humajononto hontohumaho. ¹⁴ Jisas kako a'amufe wonyo wae n#hu'nahone yaofone s#kuno anga'nohino somo kakoe a'apaho in#mentiso so'no oso a'amu kako nahwosopo'mentiso hn'n#mne'no n#hu'nahone wop#ngofoho l#mentisofoho. Ose l#mentiso so'no nakwo wop#ngo imo'nalokuhwono.

¹⁵ An#tuye Towahuno huhwo kako nakumo olo hilo so'no nehopeho nal#mentisofoho. S#mo'mo ole nalohi,

¹⁶ Hwangku yahino songo a'amu ngko'nji mokot#ku'nyo hungkunoso uy#monnoho. Osohonta nje hon#ngkano hungkunoso a'amufe s#mehomo hof#koe hunomo woho'nahumonnoho.

An#tu ose l#mentisofoho. ¹⁷ An#tuye Towahuno sohwo nom'ne hungkuno nal#mento, Oseso ngko hof#koe yahino wonyo so'nji hon#ngkano wonyo so'ntnne'no apa'no huno mosyaf#siyo'njo uy#monnoho.

Ose nal#mentisofoho. ¹⁸ U An#tu kako nakwoe wonyo wae n#hu'nahone yao'mentiso so'no nakwo oso wonyo hiso'no An#tumo apa'no peho'no uyanehwono. Awonoho. N#hu'nahone enao'mentisofoho.

Nakwo An#tumo s#meho hi'ntnnono uy#hwasi kako'njo t#fonepo wohumano.

¹⁹ Nje a'amu soku, Jisas nakumne'no kakoe hon#yo us#huma'mentiso so'no nakwo An#tu humaso ango sopo nosyuhwasi osopo iyoho

monanonehoho. ²⁰ Jisas kako nakumne'no poyo pe'n#mentiso so'no hon#ngkano songo oso ango An#tu humaso sopone'no swane'no hwosampo'mentisofoho. Hohonta hwap#fe pmpil#peehinyoso oso hon#ngkano somo p#ku'nawo'nnyofoho. I kakoe a'apaho in#mentiso so'no oso hon#ngkanoso n#hu'nahone hwosampo'mentisofoho. ²¹ Jisas nakwoe hwe yofe engo'njo a'amufe wonyo wae n#hu'nahone yafo syoho'njo sohwo kako nakwoe Hwe Engo An#tuye temtifo hn'n#mo nemokosyohumawo'n#ngkiso hweho. ²² Hohonta yo'mayo somo yahu hon#yo ifol#posi'mo'mentohoho somo An#tu uhwon#mentisoso wop#ngo uhwon#mentisofoho. Oso hopaso Jisas kako nakwoe hon#ngkano wonyomne'no poyo pe'n#mentiso so'no An#tu nahon#mentisoso wop#ngo nahon#mentisofoho. Oso'no nakwoe hon#ngkano wonyo somne'no nakwo s#meho tango moneyalofiyoho. I hohonta hof#ko hof#koe a'apaho An#tu uhwonyo'ne mijo yoma'n#mentohoho hopaso Jisas kako mijo kiyonema'mentisofoho. Oso'no nakwo iyoho monanyo'njo nohumehwasi An#tumo u'mano. Hwap#ngoso kako nakwoe hungkunomo nepa'none so'no huno nayohoho. ²³ Nakwo nom'ne a'amu somo An#tumo s#meho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no yoloho lijwaof#wo'n#ngkuhwone so'no s#meho uyoso yokumpohn'nyo nokesyohumehwasi yo'mayo An#tu nal#mentiso so'no wohontohumano. Nakwo nohontohumehwasi po'n#fo humehwaloho. O'o, yo'mayo An#tu kako

yoneso'no nakumo nalimentisoso nehopeho. Oso Anitu kako uyimontonoho. ²⁴ Olo so'no huno wosyofisyano. Nakwo fo'ma'nyo engoso simeho inyoso'no pipi yanehwono. Oso'no huno syofisyihwasi huno wopingo tipemehwasi hofiyo uyano. ²⁵ Nakwo a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkuhwone hn'nwi nakwo Jisasiye yofe so'no uhu'mokohumayo yahino somo nusikwajihwaloho. A'amu fehohnjoso oso yahino somo nto uliko'ma'malofofoho. O'o, nakwo nuhu'mokuhwasi Anitumne'no yokumpohn'nyo lohoho'ne wofomo'nano. Ose yalokuhwoneso yokumpohn'nyo ne'no wofomo'nano. Hwapingoso Jisasi'nji hungkuno ikwoloho'ne sikunoso mofoneponoho.

Nakwo Anituye Hwomu Jisasi'mne'no hohujo ikinjimofihwaloho.

²⁶ Nakwo Anituye hungkuno ne somo huno nayihwoso'no osopo nakwolaho lihwasi honingkano wonyomo ne'no nohumehwasi oso honingkano wonyo wae enaofone'so Anitumo peho uyanehwono. Nihu'no awonoho. ²⁷ Ose yaso'manji nakwo nakwoe honingkano wonyo somne'no hungkuno ikwoloho'ne ne'no nohontohumehwasi iyoho wonanono. Hungkuno moi'wo ikwolofihwasi Anituye mango sohwna'nimo toho mikunimposo somo nonanone'nwoho. ²⁸ Nakwo olo so'no huno nayohi, a'amu fihwo kako Mousesiye honingkano hungkunomo haloho maposo'njo imentiso sohwo kako honingkano wonyo imentiso'manji nom'ne a'amu hufa'u, hufa'u

sɩhune osohwa wonyo somo uhwonontifi oso a'amu huhwo sohwoe wonyomne'no hungkuno yoloho lijwaofu so'manji oso hwe Mousesɩye honɩngkano hungkunomo minɩngkayo'njo sohumne'no hitoho mulofe'njo yontifi fonjahumentohofofoho. ²⁹ A'amu Anɩtuye honɩngkano hungkuno Mousesɩmo uyɩmentiso somne'no ngkilaho lɩmentiso so'no ose imentohofu'manji a'amu nom'nehwo kako Anɩtuye Hwomumne'no ngkilaho loso'manji oso hwe huhwo sohumne'no Anɩtu kako peho ulohofoneto. Oso a'amu huhwo sohwo kako tango mɩkunɩmposo engo mane hweho. Hwapɩngoso oso hwe huhwo sohumne'no Anɩtu'nji mokotɩku'nyo'ne oso hwe sohwoe wonyo wae yaofu'ne Jisas kakoe honɩyo usɩhuma'mentisofoho. I oso'no usɩhuma'mentiso so'no hwe huhwo sohwo Jisasɩmne'no sitofo ulɩwo'nɩngkohoho. Anɩtuye Towahunu Wopɩngo sohwo nalohofɩwo'nɩngkiso sohumne'no ngkilaho lɩwo'nɩngkohoho. ³⁰ Anɩtu kako ole lɩmentiso so'no huno nayohoho. A'amu honɩngkano wonyo iwo'nɩngkohofu somo ngko Anɩtu'ni kakoe wonyo somne'no wonyo aku uyɩmonnoho. Nje syohofoho. Hungkuno nom'neso ole nalɩmento, Hwe Engo Anɩtu sohwo kako kakoe hwe moya'mife yahino wopɩngo'njo so'nji yahino wonyo'njo so'njimo yano ilofonefoho. ³¹ A'amu yahino wonyo'njo somo tango mɩkunɩmposo uyonefoho. Oso'no kako tango engo monejape so'no honɩngkano wopɩngo'nohinimo unɩngkowano.

Nakwo An#tumo s#meho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uy#hwasi wolohofano.

³² Hohonta sekwo An#tumne'no s#mo'mo nupa'nont#fi s#meho hi'ntnnono uyahon#ngkofi a'amu wonyo selohofahon#ngkofi yo'mayo tango se'ma'mentiso sohonta sekwo yokumpohn'nyo loho'mentohofofoho. Oso hohontajo somne'no sekwo huno f#syaf#hupmno. ³³ S#kuno fehohnjo somo hof#ko sekumo hwe moya'mife t#mopo sehumajont#fi hungkuno wonyo sitofo'nji selont#fi tango sejapmmentohofofoho. S#kuno nom'nemo sekwoe a'amuso oso pa'nyo tohino mentan#ngkofi sekwo hof#kimo nuhwonont#fi ufo'mano lont#fi imentohofoso sekwo hof#ko'nji tohino soma'mentohofofoho. ³⁴ Sekwoe a'amu fehohnjo hof#ko An#tumo s#meho hi'ntnnono umentohofoso so'no impo'angomo uhumojahon#ngkofi sekwo hof#ko'nji tohino soma'mentohofofoho. S#kuno nom'ne somo sekwoe yo'mayo ho'yangoso a'amu nom'neso wae esemofahon#ngkofi sekwo ho'yango so'no huno engo mosyaf#siyo'njo yont#fi hwahoponjofoho. Womap#fe lont#fi s#meho wop#ngo'nji s#monyoyo imentohofofoho. Hwap#ngoso sekwo huno moi'wonoho. Sekwoe ho'yango neso ahwomomo weho. Ne'no nowent#hwonefoho.

³⁵ Oseso yo'mayo so'no sekwoe s#meho yokumpohn'nyo uyoso noho'nasy#kutoho. O'o, An#tu kako wop#ngo selohofonefoho. ³⁶ Sekwo yokumpohn'nyo lohof#kuji An#tuye hungkunomo t#fi fin#ngkamno. Ose ifijo'manji An#tu yo'mayo wop#ngo wosejapmmo

selimentisoso wotipemantifeho. ³⁷ Anituye
 hungkuno iyoswomo mti'mokumentohofoso
 ole nalohi,
 Sikuno we'eneponoho.

Oso hwe nakwoe hwahopo wapmmo nalimentiso
 sohwo we'enepi wapmmontonoho.

Kako miyonehoho.

³⁸ Nje a'amu honingkano nto'nohino'njoso
 hofiko ngkimo simeho hi'ntnnono
 ntopalokwofoso hofiko songo nohu-
 mafitnnefoho.

I a'amu hiso ngkine'no hohujo ikinjan+mopijo
 oso a'amu somne'no nje simeho wopingo
 manimo'nonehoho.

Ose nalimentisofoho. ³⁹ I oso'no nakwo
 Anitumne'no hohujo mikinjumofe'nwoho.
 Oso'no nakwo tikano somo tohino ne'no mayo
 sopono mowanewono. O'o, nakwo Anitumo
 simeho hi'ntnnono uy+wo'n'ingkuhwone hn'nwi
 nakwo simeho wopingo'nji songo ne'no
 humentihwanefoho.

11

*Mpohwosafe simeho hi'ntnnono Anitumo uyo
 yahino hwapingoso olenoho.*

¹ Anitumo simeho hi'ntnnono uyo yahinoso
 olenoho. Yo'mayo wopingo Anitu sekumo
 waseloho'monnoho nalimentiso so'no hontohu-
 malohwono. Neso ko yontani nakwo huno nay-
 ohoho. Wopingo wonaloho'montonoho. Huno
 ose neyahoningki Anitumo simeho hi'ntnnono
 uyalokuhwono. ² A'amu hohontajo sohwa
 hofiko Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono

uy#motofo so'no An#tu ul#mento, sekwo s#meho hi'ntnnono ntapmmentohoho so'no nje a'amu ne kuyoho selalokweno. ³ Nakwo An#tumo s#meho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no huno ole nay-ohoho. An#tu hungkuno lahon#ngki nakwoe hwaho ahwomo nonyo wosopayo yo'mayoso siki imo'n#mentisofoho. ⁴ Ae'mta'ni nakwo a'amu An#tumo s#meho hi'ntnnono umotofo somne'no huno wosyof#syano.

Apel

Apel kako An#tuye hungkunomo s#meho hi'ntnnono uy#mentiso so'no kako yahu *sipsip* fonjokisahumentisoso An#tune'no iloho yahon#ngki An#tu nuhwononto, Nje a'amu nehwoho ul#mentisofoho. Apeliye kola'wehwo Kein kako An#tu hungkuno uy#mentiso somo hwotoho hmmentiso so'no kako wosopayo'nohini uyahon#ngki An#tu, Nje a'amu nehwoho mujo'njo imentisofoho. Apel kako An#tuye hungkunomo in#ngkawento pe'n#mentisofoho. Oso'no kakoe hungkunoso hon#ngkano wop#ngo somo nakumo net#hwawo'n#ngkisofoho.

Inouk

⁵ Inouk kako nohumanto An#tuye yahinomo t#fi in#ngkawento An#tuye s#meho wop#ngo umokumentisofoho. Kako An#tumo s#meho hi'ntnnono uy#mentiso so'no kako poyo mape'n#mmentono. O'o, An#tu a'apaho hi'nji ut#ma'mentisofoho. Oso'no a'amuso hof#ko kakoe pijafo so'no haf#hafe wonyopi t#pmmmentohofoho. ⁶ A'amu An#tumo s#meho

hi'ntnnono muyo'njo sohwo kako Anituye simeho wop'ingo mumokonehoho. Hwap'ingoso hwe fihwo kako Anitumo u'ma'mo loso sohwo kako Anitu humaso so'no simeho hi'ntnnono uy'wo'nono. Oso'nji a'amu Anitune'no tipewo'n'ingkiso osohumo Anitu wop'ingo uloho'montonoho. Oso'ntne'no simeho hi'ntnnono uy'wo'nono.

Niwa

⁷ Niwa kako yo'mayo tifi imo'none so'no muhwoniyonto kako Anituye hungkunomo nupa'nonto simeho hi'ntnnono uy'mentisofoho. Oso'no kako yofayokino angon'jo m'ikun'imposo mt'i'mokumentisoso hofi'ko'montohwa yofayokinomo humentohofoso songo humentan'ingkofo a'amu hopi'nono yofayokinomo mahumentohofoso poyo pe'n'imentohofofoho. A'amu homo somo Niwa kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyo yahinoso hofiyo luti'hwamentisoso hofi'ko haloho maposon'jo imentohofoso hungkuno tango'njo ikwolofone'neso wo'nnyofoho. Niwa kako Anitumo simeho hi'ntnnono uy'mentiso so'no Anitu ul'imento, Kiko nje a'amu ne hwosoho. Ose ul'imentisoso Anitu a'amu hopi'nono kakimo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkohoho somo oso hiso ul'wo'n'ingkisofoho.

Apiloham

⁸ Anitu Apilohammo hungkuno ulahon'ingki Apiloham kako hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyonto tifi in'ingkawomentisofoho. Apiloham kako kakoe angosopo nul'iko'manto Anitu hwaho nom'ne wokijapmmo ul'imentiso

sopono umentisofoho. Ap#loham kako huno ole syaf#hu'mento, Ngko ntonte palokweno. Huno ose ko syaf#syonto kako An#tumo s#meho hi'ntnnono uyonto umentisofoho. ⁹ Oso hwaho hiso'no An#tu kako ul#mento, Ap#loham kinonji j#je imu so'njine'no hwaho sejapmnefoho. Ose ul#mentiso sopo nowento nom'ne hwafe hwahopo hwap#fe ango mol#mentisofoho. Osopo Ap#loham kakoe hwomu Aisak#janji hofiyakwo Jekoup#janji humamentohofofoho. Hof#ko kihn'nawo'nnyo hwafoho.

¹⁰ Osopo nohumant#fi An#tuye huno mta'ni pone engo wamt#'mokumo l#mentiso so'no hof#ko hontohumamentohofofoho. Oso pone engo hiso yokumpohn'nyo ponoho. Moi'wo mmo'nonehoho.

¹¹ Ap#lohami#ye ape Sola kako a'manesi mehomi mmo'nyo hwonjo imo'n#mentiso sohonta An#tu ul#mento, Ngko hwomu wokijapmmo. Ose ulahon#ngki Sola An#tuye hungkuno ne'njo somo s#meho hi'ntnnono uy#mentiso so'no An#tu kako Solamo yokumpohn'nyo uyahon#ngki Sola hwomu ma'mentisofoho. ¹² Oso'no Ap#loham n#hu'no a'mane imo'nonto poyo wape'n#monto mofone sopo kako a'amu pi'n#ngo engo sofe homn#ngkwowho imo'n#mentisofoho. Oseso Ap#lohami#ye imuso hof#ko olo pa'nyofoho. Nakwo ahwomomo hntokwaliyo pi'n#ngo engo uhwon#wo'n#ngkuhwone so'nji tafeponjo wosoho uhwon#wo'n#ngkuhwone oso pa'nyo imo'n#mentihwone'nwoho. Ap#loham An#tumo s#meho hi'ntnnono uy#mentiso hopaso nakwo

Anɪtumo sɪmeho hi'ntnnono uyalokuhwone hn'nwi Apɪlohamɪye imu'nwoho. Oso wosoho so'nji hntokwaliyo so'nji a'amu atofomaɪfiɪtnnehofomaɪfi. Oso pa'nyo imo'nalokuhwono.

¹³ Oso a'amu Anɪtumo sɪmeho hi'ntnnono umotofoso nohumantɪfi pe'nɪmentohofofomaɪfi. I oso'no olo hwaho lopo nohumantɪfi yo'mayo Anɪtu ulɪmentiso so'no sɪmeho hi'ntnnono uyontɪfi nto ma'mentohofomaɪfi hɔpa syafɪsyontɪfi sɪmeho wopɪngo umo'nɪmentisofomaɪfi. Ole lɪmentohofomaɪfi, Olo hwaho lopo sopo nakwoe hwapɪngopomaɪfi. O'o, olopo we'enehwo wohumantanomaɪfi. Ose lɪmentohofofomaɪfi.

¹⁴ Ose lɪmentohofomaɪfi somne'no nakwo huno nayohomaɪfi. Hofɪko hofɪkoe hwaho ne sopone'no wotɪpemantɪfe'no hontohumalomaɪfi. ¹⁵ Hofɪko oso ango ulɪko'ma'mentohofomaɪfi so'no asomo we-e'ne huno mosyafɪhu'mmentohofofomaɪfi. U hofɪko huno asomo we-e'ne syafɪsyontɪfijontentesi hofɪko honɪngkano notɪpemaɪfikutnnesohilo.

¹⁶ O'o, ose malɪmentohofofomaɪfi. Hofɪko nom'ne hwaho wonyoangkafo olo hwaho loptonjomo yakolo'nnyo sopone'no hontohumamentohofofomaɪfi. Ahwomomne'no hontohumamentohofofomaɪfi. Oso'no hofɪko Anɪtumo ole ulɪmentohofomaɪfi, Kɪko nakwoe Anɪtuhwosomaɪfi. Ose ulontɪfeso Anɪtu kako wonɪmango mumnɪmmentisofomaɪfi. O'o, kako hofɪko'ne ango engoso nto esyohumamentisofomaɪfi.

¹⁷⁻¹⁸ Anɪtu Apɪlohammo ulɪmento, Jɪje hwomu Aisak mta'ni imu pi'nɪngo engo wokɪjapmmnonomaɪfi. Ose ko ulonto Anɪtu kako Apɪlohammo yamomaɪfi ulohomaɪfi. Apɪloham kako

Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kakoe hwomu Anitumne'no sojopo wofonjokisahumo lonto imentisofoho. ¹⁹ Ose yonto kako huno ole syafihu'mento, Nje hwomu poyo pe'ningkuhwoso'no Anitu kako apa'no songo ulikafoso kako hoponoho. Ose syafihu'mentiso so'no ole liwo'ningkuhwoni, Apiloham kakoe hwomu poyo pe'nimentiso sohwo apa'no songo iwa'mentisofoho.

Aisak

²⁰ Aisak kako Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kakoe hwomu Jekoup'i'nji Isou oso hwa'umo yo'mayo tifi u'mayo'ne so'no aho ulonjimokumentisofoho.

Jekoup

²¹ Jekoup kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kakoe sikuno poyo pe'nyoso moi'wo umo'nimonto yahonngki Jekoup kako kakoe mnopo ijofasito ehumanto Anituye yofe ho'noma'mentisoso kako Jousepiye hwomu sohwa'umo ulonjimokumentisofoho.

Jousep

²² Jousep kako Anitu ne'no simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kako tifo nepo poyo wape'nimonto yonto kako a'amu Isilael somo ulimonto, Sekwo hwaho Ijip nuliko'mafikuji nje yokinoso nonimotawekuji hwaho Kenan sopo foho'nanihumno. Ose ulimentisofoho.

Mouses

²³ Mousesiye kaningkwohwo'ya'u siko hwomu milongo ma'mentisiyo sohonta

uhwonɨmentisiyoso hwomu wopɨngo uhwononji hiyaso'mo hamno hufa'u sɨhune mokosyohumamentisiyefoho. Hwapɨngoso ole, Hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwo kako a'amɨ Isɨlael somo ole ulɨmento, Sekwo hwomu tɨpemaɨkuji fonjahumno. Ose ko ulɨmentiso so'no siko Anɨtumo sɨmeho hi'ntnnono uyɨmentisiyo so'no siko hwe engo Ijip mokosyohumayo sohwoe hungkuno somne'no hwotoho feso'no iyoho munɨmmentisofoho.

²⁴⁻²⁵ Mouses kako Anɨtumo sɨmeho hi'ntnnono uyɨmentiso so'no kako engo imo'nonto kako hwe engofe yofe mayoso ngkilaho lonto kako Anɨtuye a'amɨ Isɨlael so'nji tango ma'mentisofoho. Hwapɨngoso ole, kako syaɨɨu'mento, Nakwo olo hwaho lopo we'enehwo nohumehwasi poyo wope'nantanoho. Oso'no ngko hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwoe angomo we'enehwo nohumahm'mo yo'mayo yahino wonyo nje sɨmeho wopɨngo nɨmokiyo'ne iyoso ngkilaho. O'o, ngko nje a'amɨ Isɨlael so'nji nohumahm'mo Anɨtuye hungkunomo unɨngkamo. Ose syaɨɨsyonto ²⁶ ole so'no syaɨɨu'mento, Anɨtu uhwosopo'mentiso sohwo Kɨlais oso humne'no ngko tohino mayoso wopɨngofoho. Yo'mayo ho'yango wokoso Ijip mta'angoso ngkilaho. Ose syaɨɨu'mentisofoho. Hwapɨngoso kako yo'mayo Anɨtu wopɨngo ulohofone so'no syaɨɨu'mentisofoho.

²⁷ Mouses Anɨtumo sɨmeho hi'ntnnono uyɨmentiso so'no kako hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwoe sɨmeho tohino so'no iyoho munyo'njo yahonɨngki hwaho Ijip

uliko'manto Mouses kako Anitunji humayo so'no huno uyahon'ngki yokumpohn'nyo ito'nonto uliko'ma'mentisofoho. Kako asomo mapmmentisofoho. ²⁸ Mouses kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kakoe a'amu Isilael somo ulimento, Sekwo yahu *sipsip* nofonjikuji honiyoso hoku'yo ponjo hwosaho somo ffulohopmno. Ose imentohofoho so'no a'amu ahwomomjo sohwo kako Isilael sofe mehomi tisimaso somo mofonjasiyo'njo yonto a'amu Ijip sofe mehomi tisimaso somo fonjohumentisofoho.

A'amu Isilael pi'ningo engoso Anitumo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyimentohofoho.

²⁹ A'amu Isilaeliso Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentohofoho so'no hofiko mijo ayo Mijo Honiyonohinofoho * liwo'ningkohofoho sopo noso'ningkahon'ngki nongkihnta'ni wako'mentohofofoho. I osohonta a'amu Ijip sohwa in'ngkawomentohofoho sohwo hofiko mijo ajwo sopo nto wekahon'ngkofi mijo asomo fokumo lohofonto oso a'amu sohwo mijo mihulo'mentisofoho.

³⁰⁻³¹ Ape hwa'nte Lehap ango Jelikou humamojosi kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kako hwe hufa'u Isilaelnta'ango tomi'no pmmentisiye sohwa'umo ufo'ma'mentisofoho. A'amu Isilaeliso Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentohofoho so'no hofiko pone engo Jelikou sokilojo'njo sopo i'mofawentifi ku'moku'mofone'no yontan'ngkofi sikuno aho

* **11:29:** Ap. 7:36 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u uyokolofahon#ngki sokilojoso ni'hu'nahone piwahu'mentisofoho. Nopiwesyahon#ngki a'amu Is#laeliso hofi#ko a'amu Jelikou hopi'nono An#tuye hungkunomo hwotoho hmmotofo somo fonjahumentohofofoho. Osohonta Leah kako hwe tomi'no pmentisiye sohwa'umo ufo'ma'mentiso so'no kako songo humamentono.

³² Nom'ne sohwanne'no wamt#'mukumontaho. U, Ngkiteyoun, Mpalak, Sam#soun, Jef#ta, Ntefit, Samuel, a'amu An#tu hungkuno uyahon#ngki limotofo oso hwanne'no hungkuno sejo'neso sikuno hopo'maho. ³³ Oso a'amu huhwo sohwa hofi#ko An#tumo simeho hi'ntnnono umotofo so'no hofi#ko nom'ne hwafe hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe itokuso'njo sohwamo uyakolo'mentohofofoho. Hofi#ko hofi#koe a'amu somo hofiyo mokosyohumant#fi hon#ngkano nto'no m#hwat#mentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwamo yo'mayo An#tu wosejapmmo ul#mentisoso ma'mentohofofoho. A'amu huhwo sohwa hofi#koe mangohwa hofi#kimo aho nokent#fi sikis#wojo (*laiyoun*) toho lofone'ent#fi siki s#wojo'njo somo uhumat#mentohofoso a'amumo toho malofe'ne An#tu kako siki s#wojofe mangomo pijwomokosyohumamentisofoho. ³⁴ A'amu An#tumo in#ngkamotofo somo hofi#koe mangohwa hwaho kengo mta'ango sohwa ut#mant#fi toho engo sij#mentiso sopo uhumojahon#ngkofi a'amu somo toho man#mmentisofoho. A'amu sohwa hofi#kimo has#mno'nji wofant#fi imentohofoso muhmn#mmentisofoho. Hofi#ko

po'nifo nohumentanɩngkofi Anitu kakoe yokumpohn'nyo uyimentisofoho. Uyimentiso so'no hofiko hofikoe mango soh wamo uyakolo'mentohofoso fonjofepmnaofomentohofofoho. ³⁵ A'amu pe'nimentohofoso apa'no songo likofahonɩngkofi homna'wohija apa'no utima'mentohofofoho. A'amu fiso impe ito'nowahonɩngkofi hofikoe mango sohwa hofikoe a'apahomo wonyo umokumentohofoso hofiko poyo pe'nyo'ne imentohofofoho. Hofiko Anitumo hohujo ikinjaopijoso hofikoe mango sohwa ulika'mantifeho. Hofiko hofikoe mango soh wafe hungkuno minɩngkayo'njo uyantifitaho. O'o, hofiko pi'nimo mta'ni apa'no likafikuji songo humayoso womantifeho.

³⁶ A'amu fehohnjo hofikoe yahino wopingo so'ne hofikoe mango sohwa hofikimo sitofo ulimentohofofoho. Nom'ne sohwa hofikoe hohujo sopo sohwo sonyo fongku'mentohofofoho. Nom'ne soh wamo impo'angomo ahwomo nano'nji intofahumentohofofoho. ³⁷ Hofikoe mango sohwa a'amu fehohnjo somo sojo'nji fongku'mentohofofoho. Nom'ne somo yamofu ni'hu'no wonyo uloho'mentohofofoho. Nom'ne somo hofiko iyo hntofe nomantifi hofikoe a'apahopo hnto'mentohofoso hufa'u imo'nimentiso so'no poyo pe'nimentohofofoho. Nom'ne somo hofiko hosimno fahumentohofofoho. A'amu fehohnjo hofiko yo'mayoso umofonyo imentohofu so'no hofiko yahu *sipsip*'nji *meme* paho so'nji hofikoe hwapife imo'nonto yo'mayo a'apahomne'no umofonyo inyo so'nji emoyahonɩngkofi mango sohwa

tango uyontifi wonyo uloho'mentohofofoho.
³⁸ Oso'no hofiko ango ane pa'nyohwa honingkanontifi hofiko hwofiki'nyo, hwaho a'amu ane sopo, hwa'imomo, sokimomo humamotofofoho. Oso hwe moya'mi Anitumo simeho hi'ntnnono umentohofohiso hofiko a'amu honingkano wonyo'njo somo olo hwaho lopo humayoso nto'nohinimaho. O'o, hofikoe honingkano wopingoso nom'ne somo hwofilo'nnyofoho. ³⁹ Oso hwe hwoya'mi hiso hofikoe simeho hi'ntnnono uyoso'no Anitu kako wopingo kuyoho ko ulimentisoso yo'mayo Anitu wosejapmmo ulimentisoso moma'mmentohofofoho. ⁴⁰ Hwapingoso Anitu kakoe a'amu ne'njo hopi'nonohiniso yo'mayo wonyoangkafo afa'no afa'no nomapitnne'ento hungkuno mtito'mentisofoho. Jisas mape sohonta oso a'amu humamotofohi Anitune'no simeho hi'ntnnono uyimotofoso hofiko nakumo simo'mo monapopitnehoho. O'o, hofiko nakumne'no hontohumalofo.

12

Nakwoe Hwe Engo Jisas honingkano netihwayo'ne sohune'no huno wosyofisyano.

¹ Oso a'amu sisihwayo pa'nyoso Anitumo simeho hi'ntnnono umotofoso hofiko simeho hi'ntnnono uyo'ne yahiniso nto netihwamentohofofoho. Hofikoe hungkunoso upa'n'iwon'ningkuhwono. Oso'no nakwo Anituye honingkanomo walokuhwone hn'nwi nakwo yo'mayo wonyoso Anituye honingkano wopingomo pijwonesyohumaso so'nji yo'mayo

yahino nakumo yokumpohn'nyo nemokosy-
ohumawo'n'ingkiso so'nji nihu'nahone
noho'nosyihwasi simeho anga'nohino'nji oso
syoho yokumpohn'nyo Anitu nejopalokuso oso
nto'no uyano. ² Ose ihwasi nakwo Jisasimo
timo anga'no honingkuhwasi kakimne'nohini
huno wosyofisyano. Nakwo kakimo simeho
hi'ntnnono uyo kako hwapingo hweho.
Simeho hi'ntnnono uyo yahinoso kako nihu'no
yokumpohn'nyo imokone hweho. A'amu iyo
hwojiyafiku'nnyo sopo poyo pe'nimentohofoso
yofe nihu'no wonyo ma'mentohofofoho.
I oso'no Jisas kako oso wonimango engo
unyoso'no mosyafisiyo'njo yonto kako po'nifo
mmo'n+mmentisofoho. O'o, hwapingos
Jisas kako huno syafihu'mento, Anitu nje
simeho wopingo n+mokonefoho. Oso'no
syafisyonto Jisas kako simeho hi'ntnnono
Anitumo uyonto nakumne'no tohino engo manto
poyo pe'nimentisofoho. Oseso olohonta kako
kaningkwowho Anituye aho angahohnta'ni
nohumanto yo'mayo hopi'nonohino somo
mokosyohumaho.

*Anitu nakumo tango nejapososo nakumo
wopingo namokiyo'nefoho.*

³ Jisas nakumne'no a'amu wonyo somo
enjwa'mo we'enehwo humamentisofoho.
Oso'no hofiko kakine'no mangohwa imo'nontifi
nihu'no wonyo ulohomentohofofoho. Oso'no
sekwo Anituye syohomne'no yo'mayo tango
se'mahwoso'no sekwo oso tango Jisas
ma'mentiso so'no fisyafihupmno. Oso'no

syaf#sy#kuji sekwoe syoho wop#ngo somo
 nus#kwaj#kutoho. O'o, sekwo yokumpohn'nyo
 in#ngkakuji syoho ito'no fiy#mno. ⁴ Sekwo
 yo'mayo hon#ngkano wonyo somo monje
 yasiyo'neso syoho yokumpohn'nyo fiy#mno.
 A'amu fehohnjoso hof#iko hon#ngkano wonyo
 so'ne nakwolaho liwo'n#ngkohoho somo nomi
 a'amuso hof#kimo fonjahumentohofofoho.
⁵ Oso hungkuno An#tu kakoe mehomi hn'n#mo
 yokumpohn'nyo nasosofitofone nal#mentiso
 so'no in#ngo laseyohoho. Olo hungkuno loso
 nalohoho.

Nje hwomu sohwozi, nakwoe Hwe Engo kako j#je
 hon#ngkano nto'no efisopekuhwajiyo'ne,
 Wonyo yahino kilohof#hwoso'no oso hungkuno
 homo somo k#ko haloho pofu.

Oso hiso kilohof#hwoso'no huno ole
 syaf#sy#kutoho.

An#tuye hon#ngkanoso tango m#kun#mposo
 niyantofoho.

Ose syaf#syohotoho.

⁶ O'o, a'amu hopi'nono An#tu nje mehomi kuyoho
 ul#wo'n#ngkiso somo, Hon#ngkano wonyo
 n#hu'no yohotoho ul#wo'n#ngkisofoho.

A'amu hiso hon#ngkano wonyo ifijo'manji An#tu
 kako yoka ul#montonoho.

Ose nal#mentisofoho.

⁷ K#ko An#tuye hungkunomo tifi in#ngkahuji
 tango ku'mahwoso'no k#ko yokumpohn'nyo
 ne'no filohoho. Hwap#ngoso An#tu
 kako j#je hon#ngkanomo efisopekuhwo-
 jalofoho. Ose kilohof#hwoso'no k#ko
 huno wakiyono. K#ko kakoe mehomi

hwosoho. Nan#ngkwohwosa hof#ko hof#koe mehomi hn'n#mo nakwoe hon#ngkanomo efisopenehwaj#wo'n#ngkohofofoho. ⁸ Nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi hon#ngkano wonyo'njo'nwoho. Oso'no An#tu kako kakoe hon#ngkanomne'no nto'no wefisopenehwajono. An#tu kako j#je hon#ngkanomo nto'no momekuhwajiyo'manji k#ko kakoe mehomi hwosi'maho. O'o, k#ko s#kumehomi pa'nyo hwosoho. ⁹ Nakwo nan#ngkwohwosa hof#ko nakwoe hon#ngkano wonyomo menehwojahon#ngkofi nakwo hof#koe yofe ho'nomawo'n#ngkuhwono. Oso'no An#tu kako nakumo kakoe hon#ngkanomne'no nto'no efisopenehwaj#hwoso'no nakwo haloho pehwasi hon#ngkano wop#ngo'nohini uyano. Kako nakwoe huyo'mangomo mokosyohumawo'n#ngkiso hweho. Oso'no nakwo enjwa'mo nohumehwasi nto'no wohumano. ¹⁰ Hwahoponjo nan#ngkwohwosa hof#ko hof#koe huno mta'ni olo hwaho lopo we'enehwo humayo'ne nakwoe hon#ngkano nto'no menehwaj#wo'n#ngkohofofoho. I nan#ngkwohwo An#tu kako kakoe hon#ngkanomne'no efisopenehwojahon#ngki nakwo wop#ngo imo'nalokuhwono. Ose nalohof#hwoso'no nakwo kako pa'nyo umo'nantanoho. ¹¹ A'amu nakwoe hon#ngkanomo nto'no menehwaj#kujo'no nakwo tango engo wot#pemantanoho. I oso'no nakwo wop#ngo humayo'ne An#tu kako nakwoe hon#ngkano wonyomo somne'no menehwaj#hwoso'no ne unto'n#montonoho.

Oso ipisayo neso a'amu'nji simeho pompengo ifisyamo'nyo'nefoho.

*Nakwo yokino ito'n'ingkuhwasi
yokumpohn'nyo wolohofano.*

¹² Ose selohe so'no sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo filohopmno. ¹³ Sekwoe honingkano nto'no mihwajikuji a'amu sife po'nifo'njo seningkape sohwo kako mapiwasyonehoho. O'o, hano ito'no ihwosi sife po'nifoso yokumpohn'nyo umo'nimontonoho.

¹⁴ Sekwo sekwoe a'amu'nji pompenjiyo humayo'ne syoho yokumpohn'nyo fiyimno. I sekwo honingkano wonyo hopi'nonohino foho'naopmno. Sekwo honingkano wonyo ni'hu'no ane humayo so'no syoho yokumpohn'nyo fiyimno. A'amu honingkano wonyo'njoso hofiko nakwoe Hwe Engo sohumo muhwonifitnefoho. ¹⁵ Anitu kako wopingo waseloho'mo. Wosefo'ma'mo. Ose nalihwoso'no a'amu fihwo kako nupa'n'ingkuhwosi Anitumo ole ulonoho. Nifo'mayoso peho'neto. Ngkilaho. Ose ulonoho. Oso'no sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofikuji fo'ma'nimno. Anitu kako nefe'mayoso nakwolaho ulihwasi hofohofahn'no nakwoe simeho wonyo wonamo'nimontonoho. Simeho wonyo namo'n'ingkuhwoso'no a'amu pi'ningo engo somo tohino uyantanoho. A'amu simeho wonyo'njo sohwo kako nom'ne a'amu somo honingkano wonyomo ipemotahwoso'no oso hwe huhwo sohumo Anitu kako wonyo hwosoho ulimontonoho. ¹⁶ A'amu fihwo sekwo'nji humaso sohwo kako a'mohufo ihwoloho. A'amu fihwo

sekwo'nji humaso sohwo kako Isou Anitumo hwotoho hmmentiso pa'nyo ihwoloho. Isou kako mijoho engo uyahon'ngki kan'ngkwohwo Aisak kakoe tisimaso sohomo aho ulonjimokone so'no Isou kako huno ole syafi'hu'mento, U kakoe syohofoho. Nje n'ngkwahwo Jekoup kako womano. Ngko mijoho pe'nalokweno. Ose syafisyonto Isou kakimo hwosopisyafi'hwosi Jekoupimo aho ulonjimokone somjo wosopayo so'no ulahon'ngki Jekoup kola'wehumo oso wopayoso mpe uloho'mentisofoho. ¹⁷ Sekwo huno seyohoho. Tifi no'mo Isou oso aho wontonj+mokononto somjo hungkunoso aku woma'mo lonto yahon'ngki kan'ngkwohwo Aisak muyimmentisofoho. O'o, Isou kako humotaho engo lonto oso wonyo imentiso somo wae yamo'nyoso hopo'maho.

Nakwo hwofiki'nyo wonyoangkafo Saiyon sopo nto si'momalohwono.

¹⁸⁻²¹ Anitu kako a'amu Isilael somo kakoe hungkuno hwofiki'nyo Sainai sopo uyimentiso sohonta himo sikwo'mnoso hwofiki'nyo hopo sopo ifeehu'mo yahumentisoso toho ahwomo mta'ango uhwonontifi ifofo engo yahon'ngki hi ulikofahon'ngki iyoho m'kun'imposo unimentisofoho. Kounoho yoka ho'nonto mampaho ahwomo mta'ni ole ho'n'imento, A'amu fihwo olo hwofiki'nyo loso kako aho pm'mokoso sohomo sekwo sojo'nji fonjahumno. A'amu'nohinim'aho. O'o, yahu'nji hwofiki'nyo lopo hano weso sohomo fonjahumno. Ose ho'n'ngkahon'ngki a'amuso

iyoho uningkahoningki hofiko Mousesimo ulimentohofi, Mouses kiko Anitumo ole uso, Oso hungkuno tango mikunimposo so'no nakwo iyoho nenalofoho. Nakwo olo mampaho loso nupa'ningkuhwaloho. Ose uso. Ose ulahoningkofi Mouses ulimento, Ngko huhwo'ni yomo yonji iyoho nningkohoho. Ose ulimentisofoho.

²² I sekwo soku hofiko ose uhwonimentohofopa'nyoso sekwo muhwonimmentohofofoho. O'o, sekwo hwofiki'nyo Saiyon Anitu songo humaso sohwoe ahwomomjo ango engo Jelusalem osopo i'mofapmmalofoho. Osopo a'amu ahwomomjo ni'hu'no pi'ningo engoso simonyo yontaningkofi i'mofapohoho. ²³ Osopo sekwo Anituye mehomi hopi'nono tisimaso pa'nyo kuyoho. Sekwoe yofe Anitu nto mtimokumentisoso ahwomomo weho. Anitu a'amu hopi'nonohinofe hungkunomo ikwolofone yano ulofiyosohumo sekwo i'mofapohoho. A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyontifi poyo pe'nimentohofosomo Anitu kako Wopingo kuyoho, ulimentiso osomowopingo ne nto imokumentisofoho. Oso a'amu hiso osopo humalofoho. ²⁴ Jisas kako Anituye angopo ne'no siyo'ne honingkano songo kakoe honiyonji hwosampo'mentiso sohwo osohumo sekwo i'mofapohoho. Kakoe honiyoso'nji nakumo kako'nji mokojjwonahinyofoho. Oso'no Apel kakoe honiyosuhuma'mentiso somo Jisas kakoe honiyoso hwofilo'nnyofoho.

Nakwo Anituye mampaho somo haloho nto'no pehwasi i'waho nto'no uyano.

²⁵ Sekwo nto'no fisyafihupmno. Hohonta Anitu Mousesimo hungkuno yokumpohn'nyo uyahonngki a'amu Isilaeliso haloho maposo'njo imentohofofoho. Oso'no hofikoe honngkano wonyo so'no tohino engo ma'mentohofofoho. Tohino homo somo hofiko muyakolo'mmentohofofoho.

Oseso Kilais ahwomomo humaso sohwo hungkuno yokumpohn'nyo nto nejammentisofoho. Oso hungkuno homo somo haloho maposo'njo ihwasi hohujo ikinjaofososo nakwo tohino engo mayo sohonta hiyaso nti'mte waneto. Nihu'no awonoho. ²⁶ Hohonta Anituye mampaho hwofiki'nyo Sainai sopo nta'ni ho'nngkahonngki hwaho hwomihwo imentisofoho. I oso'no olhonta Anitu ole nelalofi, Sikuno nom'nemo hwomihwo ihwosi hwaho nihu'nahone wae yao'mnefoho. Hwaho'nohino'maho. O'o, ahwomo hi'nji wae imnefoho. Ose nelalofoho. ²⁷ Oso hungkuno hwomihwo ihwosi hwaho wae yao'mnefoho nelalofonjo hwapingoso ole, yo'mayo yo'mayo Anitu olo hwaho lopo mt'i'mokumentisoso hwomihwo ihwosi wae yonefoho. I yo'mayo Anitu ngko nje angomo womokosyohumamo loso so'nohini ne'no nowentihwonefoho.

²⁸ Ose nalisoso'no nakwo simonyo uyano. Anitu nemokosyohumayo sopo moi'wo mmo'nonehoho. O'o, ne'no nowentihwoneponoho. Oso'no nakwo Anitumo isamoyoka ulihwasi kakoe simeho wopingo umo'nyo'ne so'no kakoe syoho hofiyo ulohofiyano. Anituye yofe ho'nomehwasi kakoe yokumpohn'nyo so'no iyoho wonanono.

29 Hwap#ngoso nakwoe An#tu kako yo'mayo wonyo iyoso'no n#hu'no yokumpohn'nyo nelalofi, Yo'mayo wonyoso n#hu'no ngkilaho. Ose nelalofoho.

13

Nakwo An#tuye temtitofo hn'nwi simeho unano.

¹ Nakwo An#tuye a'amu ne hn'nwi nakwo simeho ne'no un#ngkuhwano. ² Olo hilo so'no in#ngo mofe'eno. A'amu kengoso ango kengo'mta'ango se'maf#kujo'no sekwo yo'mayo so'no hof#kimo umokosyohumamno. A'amu fehohnjo ose iwo'n#ngkohofoso hof#ko a'amu ahwomomjo somo yofe m#hwofe'njo yontifi hofiyo umokosyohumamentohofofoho.

³ A'amu An#tuye syohomne'no impo'angomo uhumat#mentohofoso somne'no sekwo hitoho selof#hwoso'no tango malokwofoso sekwo fisomapmno. A'amu fehohnjo An#tuye yofe'ne osomo a'amu nom'neso wonyo ulohof#kujo'no hof#koe a'apaho tohino umn#ngkuhwoso'no sekwo tohino fisomapmno. Sekwo tohino loso afa'no wasemnono.

⁴ Ape ma'nyo yahinoso wop#ngofoho. I oso'no hwe sohwo kako kakoe ape'nji yahino wop#ngo'honini uyanjiyoho. U a'amu fihwo oso yahino wop#ngo somo mt#hupehwosi a'mohufo ihwosi u yo'mayo wonyo ihwosi kifosyoho ihwosi osohumo An#tu kako tango uyonefoho.

⁵ Sekwo hamniyoho engo so'no hi semo'nyo'eno. O'o, yo'mayo mokosyohu-malofo so'no sekwoe simeho wop#ngo

semo'n'ingkuhwosi hoponoho fihnnimno. Hwap'ingoso Anitu ole nelalofi, Ngko sekumo moresikwajimnehono. Ngko sekumo ne'no sefo'malokweno. Ose nelalofoho. ⁶ Oso'no nakwo yokumpohn'nyo ito'n'ingkuhwasi nakwo anga'no anga'nohino hn'nwi ole wolano.

Nje Hwe Engo Anitu nifo'mantofoho.

Ngko iyoho mimnehono.

A'amu hofiko yo'mayo ngkimo ntohopijo so'no ngko iyoho mannonehoho.

Ose wolano.

Anituye hungkuno lonetihwamotofo sohwafe yahinomo tifi un'ingkuhwano.

⁷ Hwe engo sohwa Anituye hungkuno losetihwamotofo sohwanne'no in'ngo mofe'eno. Hofikoe humayoso ne into'n'imojo so'no huno syafisyikujji hofikoe yahino so'nji simeho hi'ntnnono uyo so'ntnne tifi finomokoho'nawopmno.

⁸ Jisas Kilaisiye yahinoso hohontajo mta'angoso olohontajo'nji tifi no'mjo'ntnneso ito'nohino iwo'n'ingkiso hweho. Kako kakoe huno mikwesyafisiyo'njo iwo'n'ingkiso hweho.

⁹ Oseso a'amu yahino kengo kengo'njoso sekwoe simeho somo wonyo semakufitoho. Hofikoe hungkunoso losetihwafikujoso sekumo yokino wesemano likuji ifijoso sekwo Anituye hon'ingkanomo nusikwajipitnnoho. Anituye hitohoso nakumo yokumpohn'nyo wosofitofonesyohumamtonoho. A'amu wosopayo so'no anga'no anga'nohino somo ulo'nyo nto'no feenimno. Ose lifijoso sekwo

haloho upekutoho. O'o, oso yahinoso a'amumo mufo'manehoho.

An#tuye s#meho wop#ngo umokiyo'ne yo'mayo uyofoho.

¹⁰ Nakwo Jisas#mo s#meho hi'ntnnono uy#wo'n#ngkuhwone hn'nwi nakwoe wonyo wayo'ne kako poyo pe'n#mentisofoho. I oso'no a'amu Jutaso hohontajo yahino somo in#ngkawent#fi hof#koe wonyo wayo'ne yahu fonjokisasy#wo'n#ngkohoho osomo Jisas kako mufo'manehoho. Hwap#ngoso Jisas hof#koe wonyo n#hu'nahone wae yafo'ne pe'n#mentiso so'no hof#ko s#meho hi'ntnnono muy#wo'n#ngkiyohofofoho. ¹¹ A'amufe wonyo wae syoho'njo hwe engo sohwa hof#ko yahu fonjokisasyont#fi yahu hon#yo'nohini oso ango An#tu humayoponoho mul#mentohoho somo motahumentohofofoho. Hon#yo loso a'amufe wonyo mpe-e'nefoho. Yahu yokino so'nji m#kufu so'nji yo'mayoso ango mempo mongkihnta'ni toho n#wo'n#ngkisofoho. ¹² Oso pa'nyo Jisas kakoe a'amu ne imo'nyo'ne tohino engo ma'mentisofoho. Ango Jelusalem mempo hohnta'ni nope'nonto a'amufe wonyo wae n#hu'nahone yao'mentisofoho. ¹³ Jisas ose imentiso so'ne nakwo hohontajo hon#ngkano hungkuno somo ul#ko'mehwasi Jisas#mo t#fi un#ngkuhwano. A'amu kakimo wonyo uloho'mentohoho pa'nyoso wonelohofant#feho. ¹⁴ Nakwo huno ole nayohoho. Olo hwaho lopo nakwoe hwap#ngo'maho. O'o, nakwo ahwomomjo

antime nom'ne songo ne'no humayo'ne so'no hontohumalohwono. ¹⁵ Nakwo Kilaisiye a'amu'nwoho liwo'n'ngkuhwon'ni nakwoe yahino ole, sikuno huhwo huhwi engolopohamo nakwo Anituye yofe ho'nomawo'n'ngkuhwono. Yo'mayo ne'maso so'no nakwo Anitumo isamayoka'nohini uliwo'n'ngkuhwone'nwoho. ¹⁶ A'amu nom'ne somo wop'ngo ulohofontani fo'ma'n'wo'n'ngkuhwono. Anituye yofe ho'nomayo'ne'nji a'amumo ufo'mayo'ne oso'ntnne'no yo'mayo yahino nakwoe simeho umo liwo'n'ngkiso somo monje wesiano. Oso yahino hufa'u sofa'u Anitumne'no yaso'manji Anitu simeho wop'ngo umokimontonoho.

¹⁷ A'amu yofe engo'njo Anituye hungkuno losetihwalokwofo sohwa hofiko sekwoe huyo'mango fo'mayo'ne syoho yalokwofo. Oso'no sekwo hofikoe hungkunomo haloho popmno. Hofikimo enjwa'mo hofiyo fesyohumamno. Hwangku yo'mayo syoho yalokwofo so'no Anitu hofikimo ulohon'ngkahon'ngkuhwosi hofiko syoho loso'no ulantifeho. Sekwo hofikoe hungkunomo hofiyo in'ngkayo so'no u ito'no min'ngkayo so'no ulantifeho. Oso'no syoho loso hi semo'n'ngkahon'ngki yalokwofo. Sekwo haloho pekujo'no hofiko simeho tango muyonehoho. O'o, simeho wop'ngo'njo hofikoe syohoso uyantifeho. U, hofiko simeho tango uyo so'manji pipi sefo'mapitnehoho.

Anitu nakumo nefo'mayo'ne jomo ulano.

18 Nakwo ole syofɩsyalokuhwono. Anɩtu nakwoe simehomo nahononteso wopɩngo nehonalofoho. Nakwo kakoe honɩngkano wopɩngo somo engolopohamo nto'no unɩngkohwantane'no yɩhwono. Oso'no sekwo nakumne'no Mpohumo jomo ulɩmno. ¹⁹ I olo so'nji Mpohumo jomo ulɩmno. Ngko sekuyepono asomo komo'no se'ma'mne'no jomo ulɩmno.

²⁰ Nakwoe Hwe Engo Jisas kako nope'nɩngkahonɩngki Anɩtu apa'no songo ulɩka'mentisofoho. Jisas kako nakwo Anɩtu'nji nɩhu'nahone mekojɩjwonasiyo'ne kakoe honɩyo usɩhumanto pe'nɩmentiso so'no olohonta kako nakwo kakoe yahu *sipsip* hn'nɩmo nemokosyohumayo'ne Hwe Engo hweho. ²¹ Oso'no ngko sekumne'no Anɩtumo ole ulalokweno. Anɩtu kako simeho pompenjiyo umokiyo'ne hwapɩngo sohwo kako yo'mayo wopɩngo wosejapmmo lihwosi wosejapmmontonoho. Sekwo oso hiso nomafɩkuji Anɩtu sekwo yo'mayo ifitne'eno lososo hofiyo uyantɩfeho. Oso'nji nom'neso ole jomo ulalokweno. Anɩtuye simeho wopɩngo umokiyo'ne kako Jisas Kɩlaisiye yokumpohn'nyo'nji sekwoe simehomo syoho yokumpohn'nyo waseloho'montonoho. Oseso kakoe yofe noho'noma'nɩngkuhwasi kakoe yofe engoso engolopohamo ne'no nowentɩhwonefoho. Nehopeho.

Hungkuno ae'uyofoho.

²² U nje a'amufo, olo hungkuno mtɩ'mokalokwe loso tɩfofoho. Oso'no sekwo haloho

nto'no popmno. A'amu sekumo atofu
 losetingkuji sekwo timo saho
 ikutoho. O'lo, sekumo yokumpohn'nyo
 sesosofitofonefoho. ²³ Nom'ne hungkuno
 sekwo upa'nimno. Neningkwa'wehwo
 Timouti osohumo hofiko impo'ango mta'ni
 nto isihutofoma'malofofoho. Kako ngkiyepono
 we'enepi poso'manji ngko'nji wose'mantayoho.

²⁴ Sekwoe hwe engo sohwanji a'amu
 hopi'nono Anitumo simeho hi'ntnnono
 uyalokwofo so'njimo ole ulimno. Nakwoe
 a'amu kuyoho selalokuhwono. A'amu oso
 hwaho Itali lopo Anitumo simeho hi'ntnnono
 uyiwon'ngkohofoso sekumne'no selalokwofo.
 Nakwoe a'amu kuyoho selalokuhwono.

²⁵ Anituye hitohoso sekwo a'amu
 hopi'nonohino sokumo wasewo'mtonoho.
 Hungkuno osohopeho.

**Mpohwoe Hungkuno Songofoho
The New Testament and Genesis in the Safeyoka
(Ampeeli-Wojokeso) language of Papua New Guinea
Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Safeyoka
long Niugini**

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ampeeli-Wojokeso (Safeyoka)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2011-12-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

f526da1e-a607-571c-ba86-56367d7583f3